

**Sprawozdanie dotyczące
planowanych do wprowadzenia
przez GAZ-SYSTEM S.A.
środków tymczasowych
w związku z wejściem w życie Rozporządzenia
Komisji (UE) nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r.
ustanawiającego kodeks sieci dotyczący bilansowania
gazu w sieciach przesyłowych**

Czerwiec 2017

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Stan rozwoju i płynność krótkoterminowego rynku hurtowego gazu.....	4
1.1. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu wysokometanowego - KSP _E	4
1.1.1. Funkcjonowanie krótkoterminowego rynku gazu	4
1.1.2. Uczestnicy krótkoterminowego rynku gazu	5
1.1.3. Płynność krótkoterminowego rynku gazu	14
1.1.4. Działania bilansujące GAZ-SYSTEM	21
1.2. Obszar bilansowania Polskiego Odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał-Europa Zachodnia – SGT.....	24
1.2.1. Funkcjonowanie krótkoterminowego rynku gazu	24
1.2.2. Uczestnicy krótkoterminowego rynku gazu	24
1.2.3. Płynność krótkoterminowego rynku gazu	25
1.2.4. Działania bilansujące GAZ-SYSTEM	25
1.3. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu zaazotowanego - KSP _{Lw}	26
2. Środki tymczasowe planowane do dalszego stosowania	26
2.1. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu wysokometanowego KSP _E	26
2.1.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych	26
2.1.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych	28
2.1.2.1. Platforma rynku bilansującego	28
2.1.2.2. Tolerancja	29
2.1.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania.....	31
2.1.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych	32
2.1.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji	33
2.2. Obszar bilansowania SGT.....	35
2.2.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych	35
2.2.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych	36
2.2.2.1. Platforma rynku bilansującego	36
2.2.2.2. Tymczasowa opłata za niezbilansowanie	36
2.2.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania.....	37
2.2.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych	38
2.2.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji	39
2.3. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu zaazotowanego KSP _{Lw}	40
2.3.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych	40
2.3.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych	40
2.3.2.1. Platforma rynku bilansującego	40
2.3.2.2. Tymczasowa opłata za niezbilansowanie	40
2.3.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania.....	41
2.3.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych	42
2.3.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji	42
3. Podsumowanie	43

Wprowadzenie

W dniu 16 kwietnia 2014 r. weszło w życie Rozporządzenia Komisji (UE) NR 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiające kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych (dalej: „Rozporządzenie” lub „BAL NC”). Rozporządzenie zawiera m.in. wytyczne odnośnie zasad bilansowania systemu oraz rozliczania ze Zleceniodawcą Usługi Przesyłowej (dalej: „ZUP”) z tytułu indywidualnego niezbilansowania. Operatorzy Systemów Przesyłowych w Unii Europejskiej (dalej: „UE”), w tym również Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. (dalej: „GAZ-SYSTEM” lub „OSP”), są zobligowani stosować zasady Rozporządzenia od dnia 1 października 2015 r.

Zgodnie z art. 45 Rozporządzenia, w przypadku braku dostatecznej płynności hurtowego rynku gazu ziemnego dla transakcji krótkoterminowych, a tym samym ograniczonej możliwości bilansowania systemu przesyłowego zgodnie z modelem docelowym przedstawionym w Rozporządzeniu, Operator Systemu Przesyłowego ma możliwość wdrożenia tzw. środków tymczasowych. Środki tymczasowe, są to dopuszczalne i przejściowe odstępstwa od zasad Rozporządzenia, a ich katalog został precyzyjnie określony w art. 47 - 50 Rozporządzenia.

Wdrożenie środków tymczasowych wymaga przygotowania przez Operatora Systemu Przesyłowego dokumentu potwierdzającego zasadność wprowadzenia proponowanych środków tymczasowych.

W dniu 10 czerwca 2015 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wydał decyzję (znak DRR-7129-2(13)/2014/2015/AN/MSi) o zatwierdzeniu „Sprawozdania dotyczącego planowanych do wprowadzenia przez GAZ-SYSTEM środków tymczasowych w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych”. Następnie Prezes Urzędu Regulacji Energetyki decyzją z dnia 30 września 2016 r. (znak DRR.WIR.7129.4.1.2016.JF) zatwierdził kolejne Sprawozdanie przygotowane przez OSP. Zatwierdzone sprawozdania przewidują stosowanie następujących środków tymczasowych:

- 1) **tolerancja niezbilansowania**, której poziom określa maksymalną ilość gazu możliwą do zakupienia lub sprzedania przez każdego użytkownika sieci w ramach rozliczenia niezbilansowania po średnioważonej cenie w odniesieniu do obszaru bilansowania obejmującego krajowy system przesyłowy gazu wysokometanowego;
- 2) **tymczasowa opłata za niezbilansowanie**, której metoda kalkulacji zastępuje metodę kalkulacji opłaty za niezbilansowanie dobowe wskazane w rozdziale V Rozporządzenia w odniesieniu do obszaru bilansowania SGT i obszaru bilansowania obejmującego krajowy system przesyłowy gazu zaazotowanego;
- 3) **platforma rynku bilansującego** oznaczająca platformę obrotu, na której operator systemu przesyłowego jest stroną wszystkich transakcji przeniesienia własności gazu w odniesieniu do wszystkich obszarów bilansowania.

Środki tymczasowe zatwierdzone do stosowania przez Prezesa URE:

- **decyzją z 10 czerwca 2015 r. obowiązywały w okresie od godziny 6:00 dnia 1 października 2015 r. do godziny 6:00 dnia 1 października 2016 r.**
- **decyzją z 30 września 2016 r. obowiązują w okresie od godziny 6:00 dnia 1 października 2016 r. do godziny 6:00 dnia 1 października 2017 r.**

GAZ-SYSTEM dokonał oceny skutków funkcjonowania poszczególnych środków tymczasowych, a także uwarunkowań ich stosowania, a następnie zgodnie z Art. 46 ust 3 BAL NC, GAZ-SYSTEM opracował niniejsze Sprawozdanie. Przewidziano w nim kontynuację stosowania środków tymczasowych w obszarach bilansowania, dla których GAZ-SYSTEM pełni funkcję operatora systemu przesyłowego.

1. Stan rozwoju i płynność krótkoterminowego rynku hurtowego gazu

1.1. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu wysokometanowego - KSP_E

1.1.1. Funkcjonowanie krótkoterminowego rynku gazu

W punkcie wirtualnym zlokalizowanym w ramach KSP_E funkcjonuje rynek regulowany gazu ziemnego - giełda gazu na Towarowej Giełdzie Energii (dalej: „TGE”). Przedmiotem obrotu jest gaz wysokometanowy grupy E, którym handel odbywa się w obrębie następujących rynków:

- Rynek Terminowy Towarowy gazu (dalej: RTTg);
- Rynek Dnia Następnego gazu (dalej: RDNg);
- Rynek Dnia Bieżącego gazu (dalej: RDBg).

Z pośród wymienionych wyżej rynków, jedynie RDNg i RDBg są rynkami spełniającymi kryteria krótkoterminowego rynku gazu.

W zakresie rynku krótkoterminowego gazu handel paliwami gazowymi odbywa się dwa dni przed dniem dostawy dla dostaw realizowanych w trakcie weekendów (instrument RDNg GAS_WEEKEND), w dniu bezpośrednio poprzedzającym dzień dostawy dla dostaw realizowanych w trakcie całej doby (RDNg GAS_BASE) lub w dniu dostawy paliwa dla poszczególnych godzin w trakcie doby gazowej (RDBg)

W ramach wszystkich rynków gazu na TGE prowadzony jest obrót produktami przenoszącymi prawo własności gazu pomiędzy poszczególnymi uczestnikami rynku.

Na giełdzie gazu nie są oferowane produkty lokalizowane, czyli produkty, dla których dostawa lub pobór gazu są realizowane w określonych fizycznych punktach wejścia/wyjścia do/z systemu przesyłowego.

Handel gazem na rynkach krótkoterminowych - RDNg i RDBg prowadzony jest codziennie. Od 1 października 2015 r. TGE wprowadziła zmiany w harmonogramie notowań na RDNg i RDBg. Zgodnie ze zmianami czas trwania poszczególnych sesji został wydłużony do godz. 15:30 i trwa odpowiednio:

- od godz. 9:00 do godz. 15:30 – RDNg,
- od godz. 8:00 do godz. 15:30 – RDBg.

W oparciu o wszystkie transakcje na RDNg wyznaczany jest indeks TGEgasDA (do 29 lutego 2016 r. indeks ten funkcjonował pod nazwą: POLPX gas).

Na RDBg przedmiotem obrotu jest 19 instrumentów godzinowych na dostawę paliwa gazowego dla godzin od 11.00 do 5:00 (włącznie) danej doby gazowej (pierwsze 5 godzin doby gazowej jest nieaktywne). Obrót gazem na RDBg następuje w systemie notowań ciągłych w dniu dostawy paliwa gazowego.

Dla RDBg od 1 października 2015r wprowadzono indeks TGEgasID. Wyznacza on średnią ważoną wolumenem cenę gazu dla danej doby gazowej. Publikowany przez TGE indeks TGEgasID jest wykorzystywany przez GAZ-SYSTEM do wyznaczania średniej ceny rozliczenia bilansowania (CSRB).

Niżej przedstawiona została tabela porównująca podstawowe informacje dotyczące funkcjonowania rynków krótkoterminowych na TGE.

Rysunek 1. Główne informacje dotyczące RDNg oraz RDBg w podziale na kluczowe obszary

Obszar	RDNg	RDBg
Przedmiot obrotu	Przedmiotem obrotu jest dostawa gazu w jednakowej ilości we wszystkich godzinach dni(a) dostawy (instrument typu BASE)	Przedmiotem obrotu jest 19 instrumentów godzinowych na dostawę paliwa gazowego dla godzin od 11.00 do 6.00 danej doby gazowej
Specyfika kontraktu	Jeden kontrakt odpowiada dostawie 1 MWh gazu w każdej godzinie dni(a) dostawy	Jeden kontrakt odpowiada 1 MWh gazu w danej godzinie dostawy
Prowadzenie obrotu	Obrót jest prowadzony w dniu poprzedzającym dzień dostawy od godz. 9:00 do godz. 15:30, natomiast dla kontraktów weekendowych obrót prowadzony jest na dwa dni przed dniem dostawy od godz. 9:00 do godz. 15:30	Obrót jest prowadzony w dniu dostawy od godz. 8:00 do godz. 15:30
System notowań	Notowania ciągłe	Notowania ciągłe
Indeksy	TGEgasDA	TGEgasID

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych TGE

1.1.2. Uczestnicy krótkoterminowego rynku gazu

Jako uczestnika krótkoterminowego rynku gazu na TGE należy uznać podmiot, który:

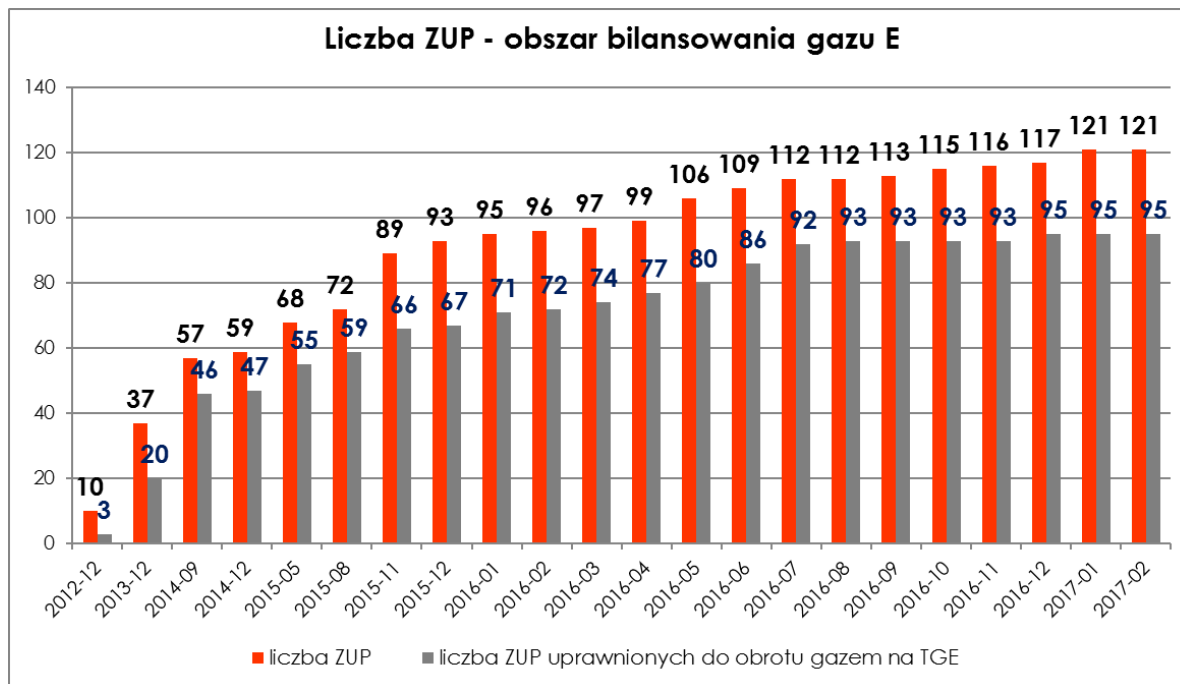
- podpisał umowę przesyłową z OSP oraz otrzymał przydział zdolności w wirtualnym punkcie wejścia do/wyjścia z giełdy gazu na TGE (posiada status ZUP),
- uprawniony jest do prowadzenia obrotu gazem na TGE.

Od 2012 r., liczba ZUP dynamicznie wzrasta. Obecnie (stan na dzień 28 lutego 2017 r.) na rynku gazu w KSP_E funkcjonuje 121 podmiotów, które posiadają status ZUP.

Nie wszystkie podmioty posiadające status ZUP uprawnione są jednak do prowadzenia obrotu gazem na TGE. Zgodnie z danymi TGE, na dzień 31 maja 2016 r. 26 podmiotów posiadających status ZUP nie posiadało uprawnień do obrotu gazem na TGE i tym samym nie było można uznać tych ZUP za uczestników krótkoterminowego rynku gazu ziemnego na TGE.

Na rysunku 2 przedstawiono liczbę ZUP w latach 2012 r.-2017 r. z wyszczególnieniem ZUP uprawnionych do obrotu gazem na giełdzie.

Rysunek 2. Liczba ZUP w latach 2012 r. - 2017 r, (obszar bilansowania gazu E)

Pomimo wzrostu liczby ZUP, w tym ZUP posiadających uprawnienia do obrotu gazem w ramach TGE, jedynie część podmiotów aktywnie uczestniczy w obrocie giełdowym (aktywny uczestnik rynku to podmiot, który zawarł w danym miesiącu przynajmniej jedną transakcję kupna lub sprzedaży na RDNg lub RDBg). Według stanu na dzień 30 września 2014 r., spośród 46 ZUP posiadających uprawnienia do prowadzenia obrotu na TGE:

- 24 podmioty (52,1%) aktywnie uczestniczyły w RDNg oraz
- 11 podmiotów (23,9%) aktywnie uczestniczyło w RDBg.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. spośród 67 ZUP posiadających uprawnienia do prowadzenia obrotu na TGE:

- 38 podmioty (56,7%) aktywnie uczestniczyły w RDNg oraz
- 31 podmiotów (46,3%) aktywnie uczestniczyło w RDBg.

Wg stanu na dzień 31 maja 2016 r. spośród 80 ZUP posiadających uprawnienia do prowadzenia obrotu na TGE:

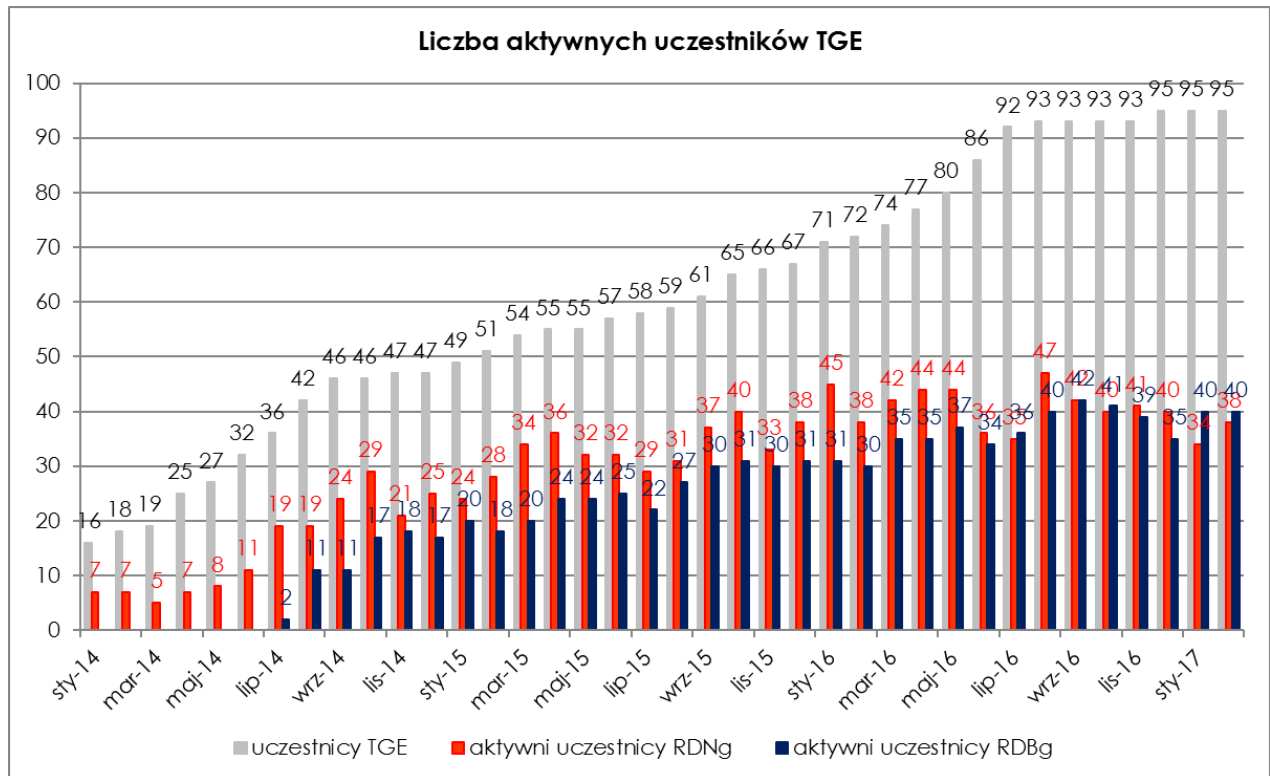
- 44 podmioty (55,0%) aktywnie uczestniczyły w RDNg oraz
- 37 podmiotów (46,3%) aktywnie uczestniczyło w RDBg.

Wg stanu na dzień 28 lutego 2017 r. spośród 95 ZUP posiadających uprawnienia do prowadzenia obrotu na TGE:

- 38 podmiotów (40,0 %) aktywnie uczestniczyły w RDNg oraz
- 40 podmiotów (42,1 %) aktywnie uczestniczyło w RDBg.

Na rysunku 3 zaprezentowano wzrost liczby uczestników rynku krótkoterminowego gazu w Polsce w latach 2014-2017, z wyszczególnieniem aktywnych uczestników rynków RDNg i RDBg.

Rysunek 3. Liczba uczestników obrotu na TGE oraz liczba aktywnych uczestników w latach 2014-2017.

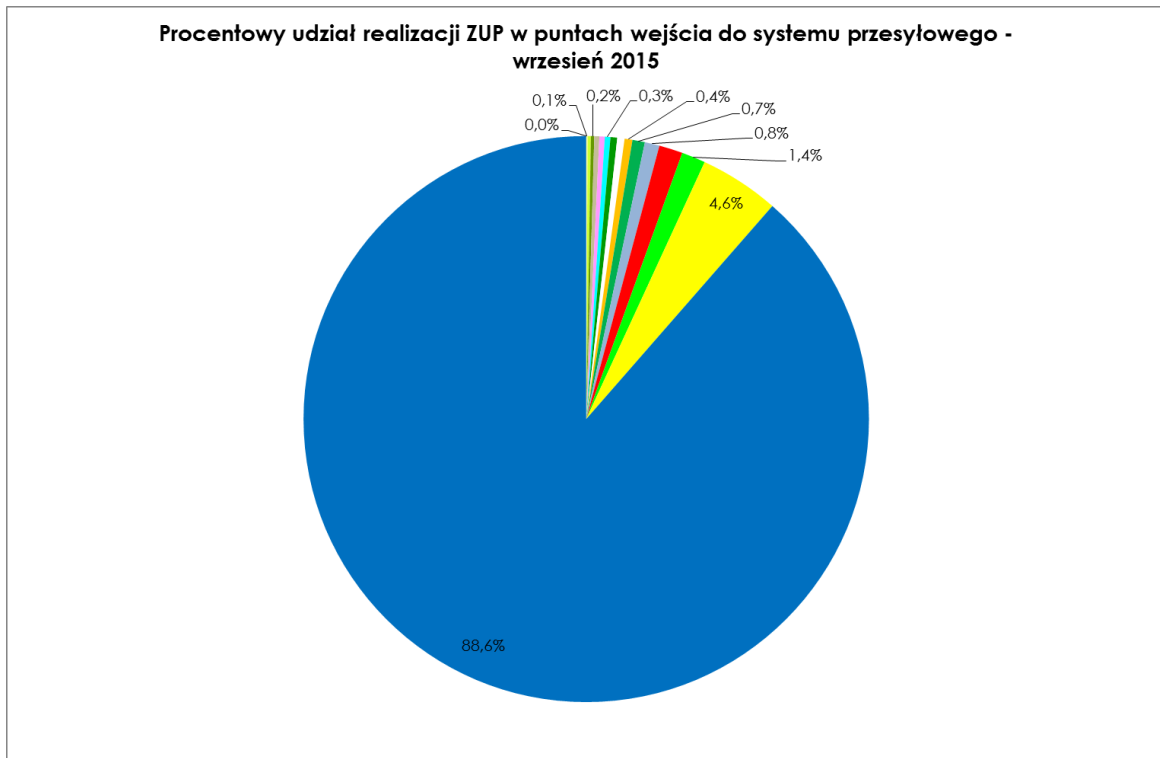

Źródło: TGE

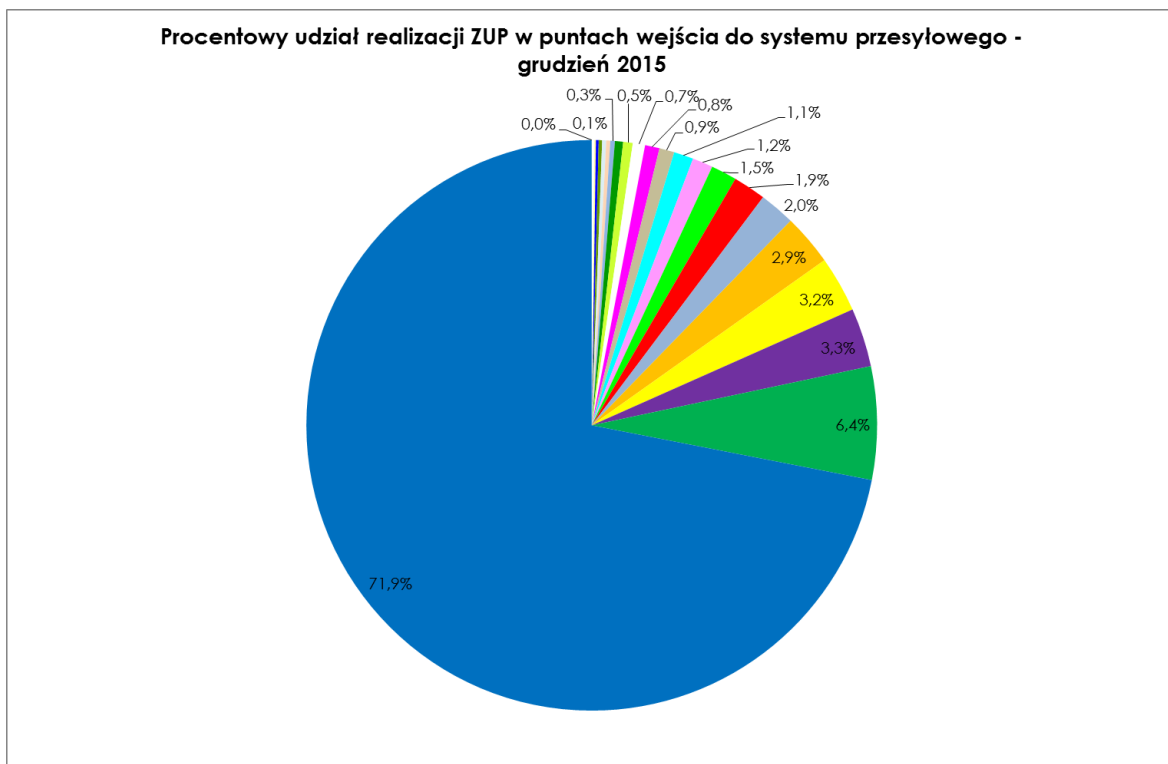
Na podstawie danych przedstawionych na rysunku nr 3 można stwierdzić, że w okresie, po wejściu w życie BAL NC, nastąpiła stabilizacja ilości podmiotów uczestniczących w RDBg z nieznacznym wzrostem od marca 2016 r. W zakresie RDNg ilość uczestników jest zmienna i bez jednoznacznej tendencji.

Poniżej przedstawione wykresy przedstawiają udział poszczególnych ZUP w rynku usług przesyłowych, wyliczony na podstawie faktycznie transportowanego gazu w punktach wejścia do systemu przesyłowego i w punktach wyjścia z systemu przesyłowego do odbiorców końcowych i OSD (udziały nie obejmują ilości wprowadzanych i wyprowadzanych w punktach wirtualnych Giełda Gazu, OTC, oraz PMG i punktach wyjścia eksportowych).

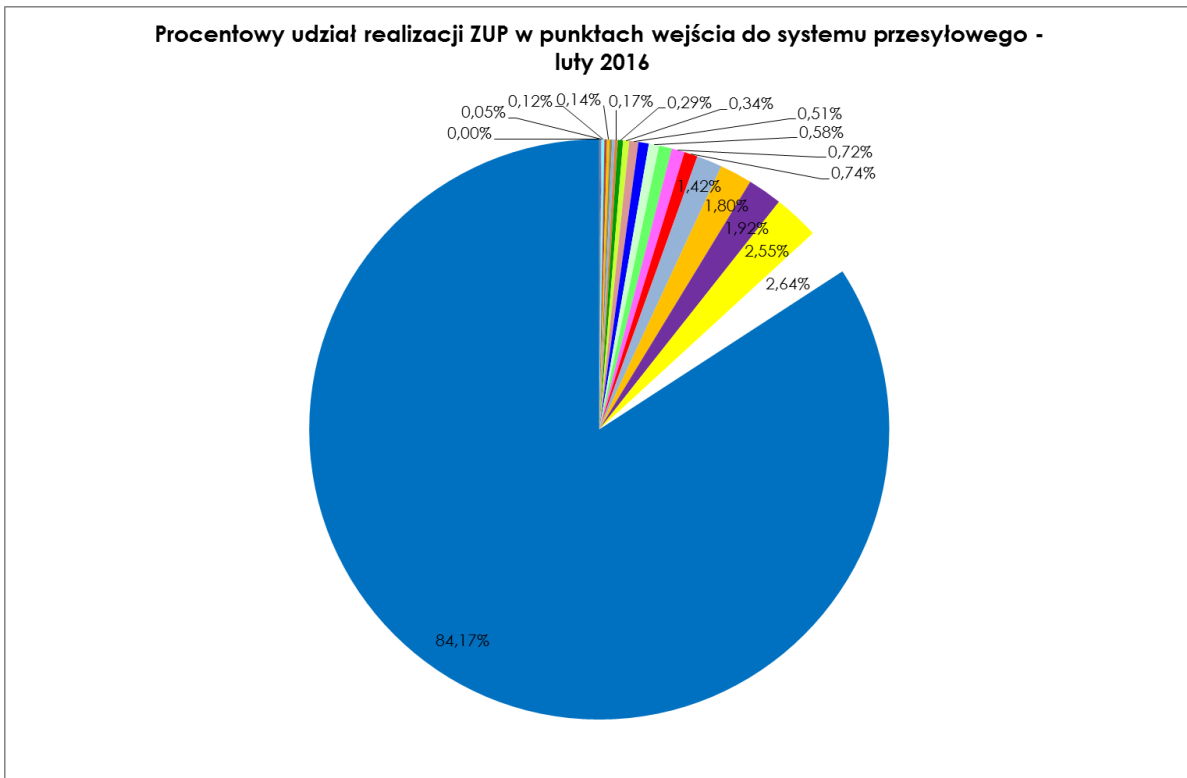
Rysunek 4. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego we wrześniu 2015 r.

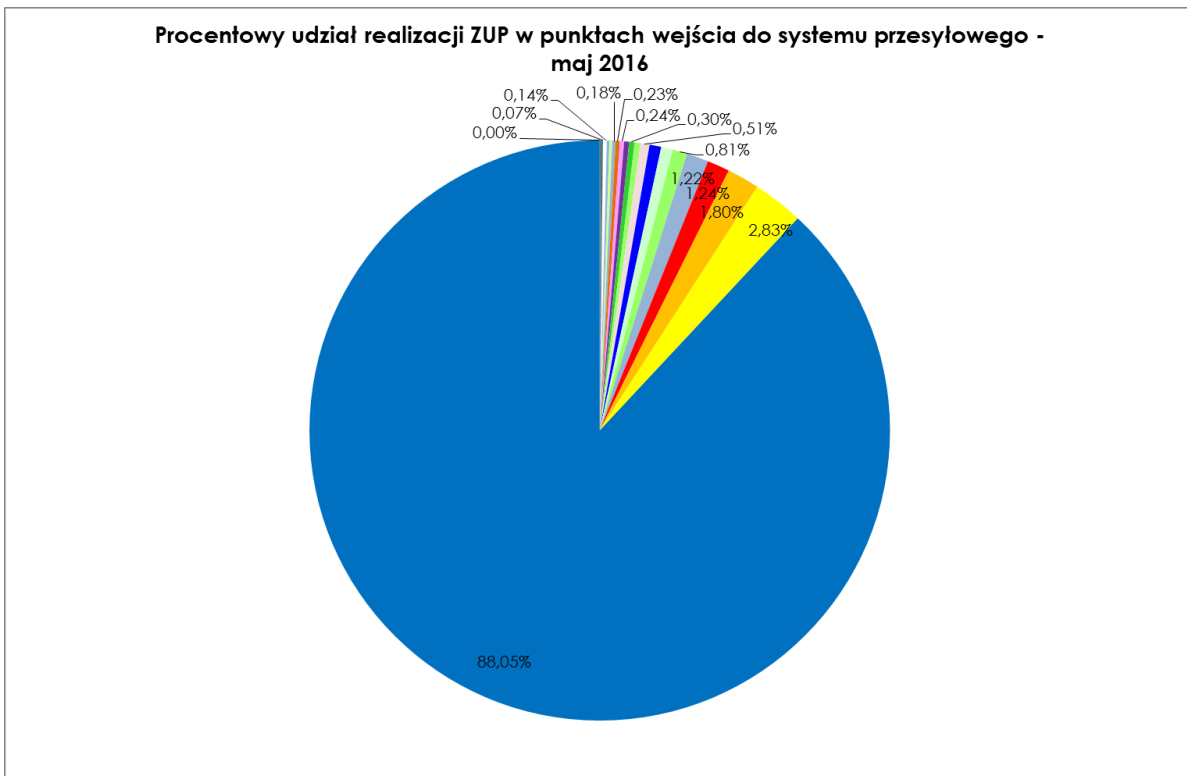
Rysunek 5. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego w grudniu 2015 r.

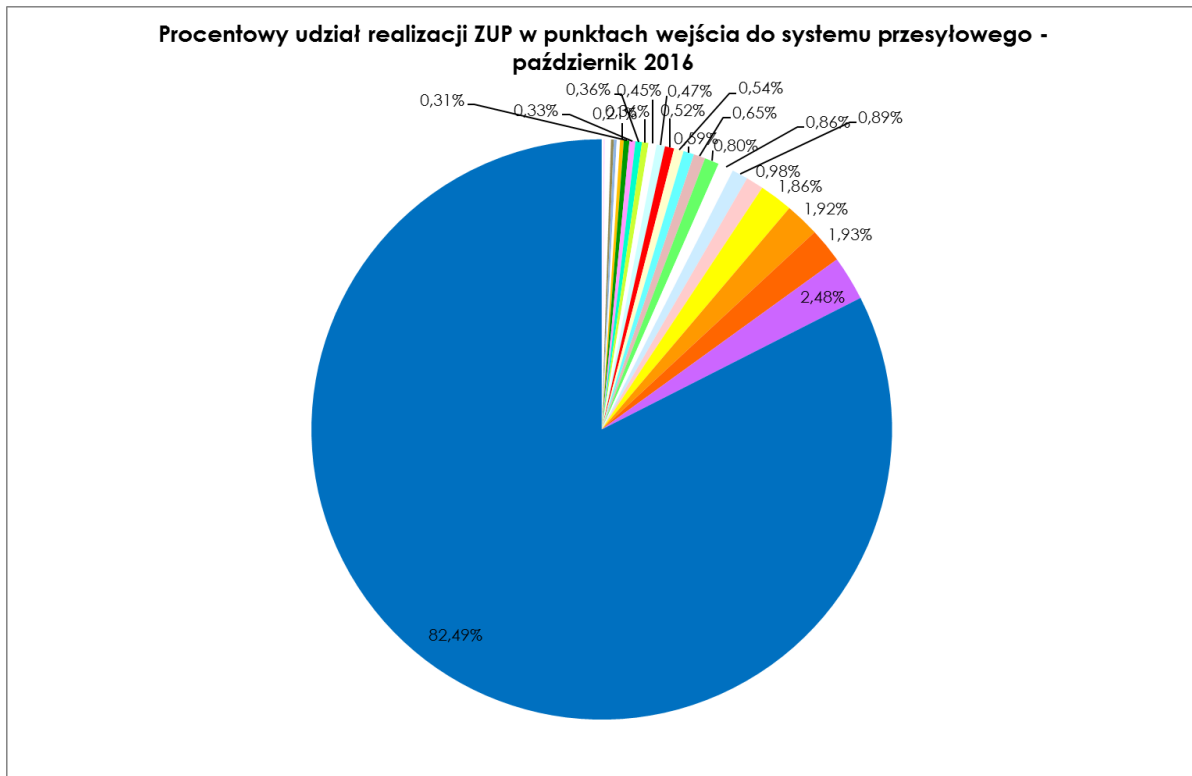
Rysunek 6. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego w lutym 2016 r.

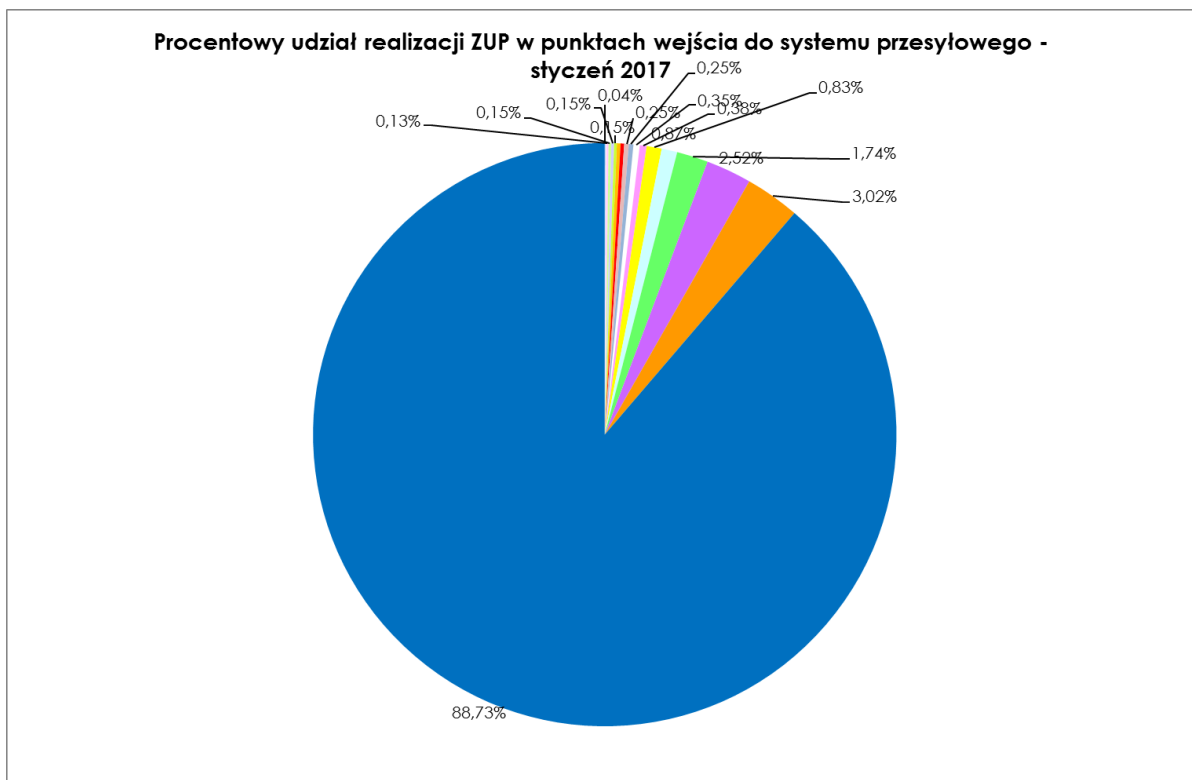
Rysunek 7. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego w maju 2016 r.

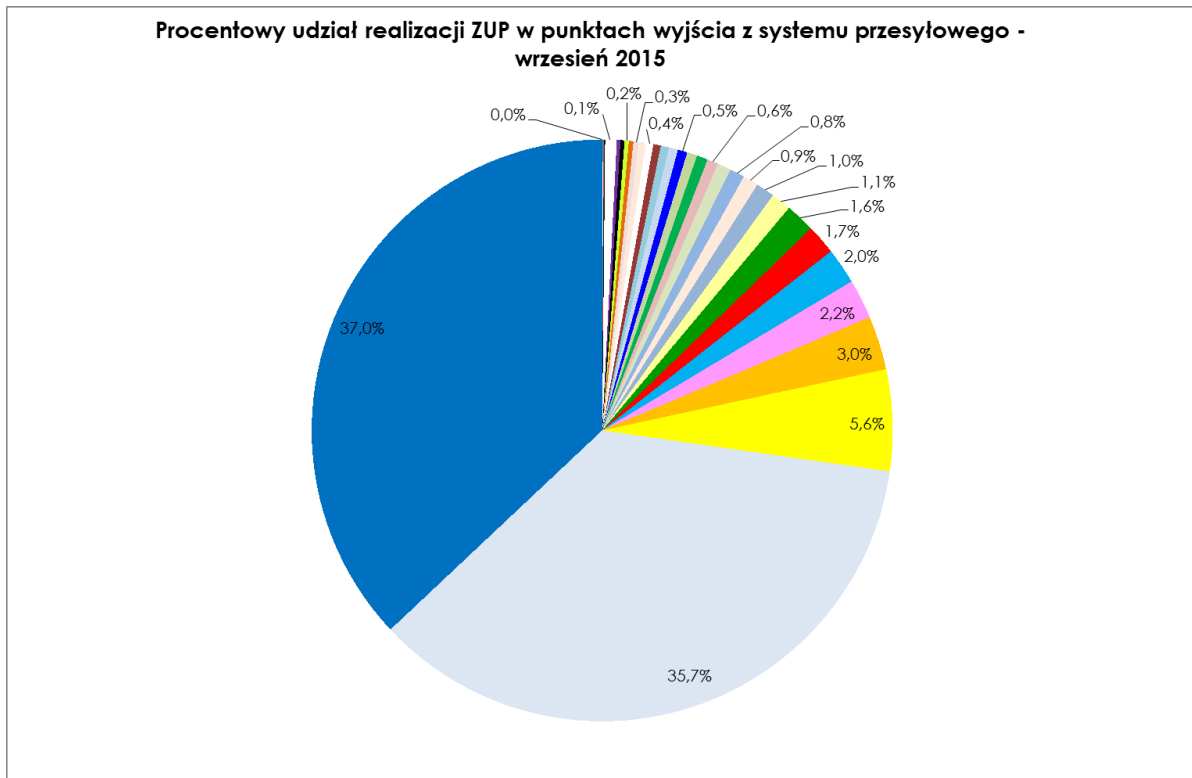
Rysunek 8. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego w październiku 2016 r.

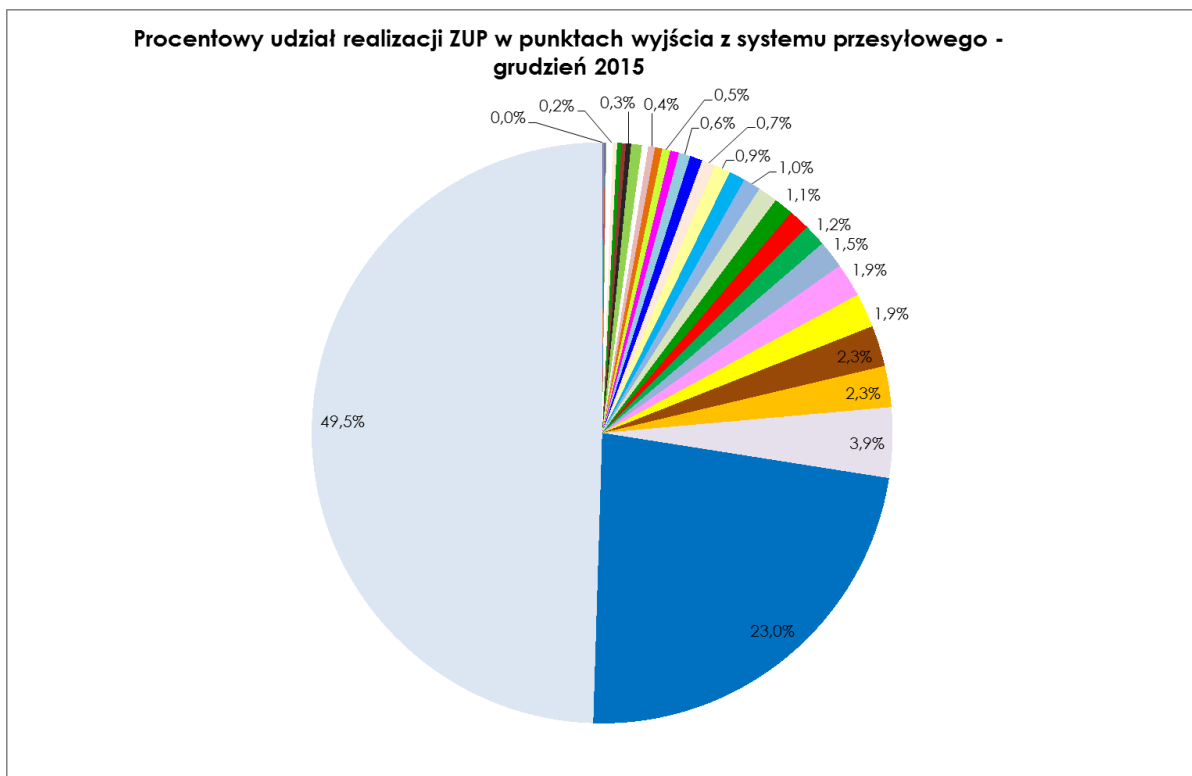
Rysunek 9. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wejścia z systemu przesyłowego w styczniu 2017 r.

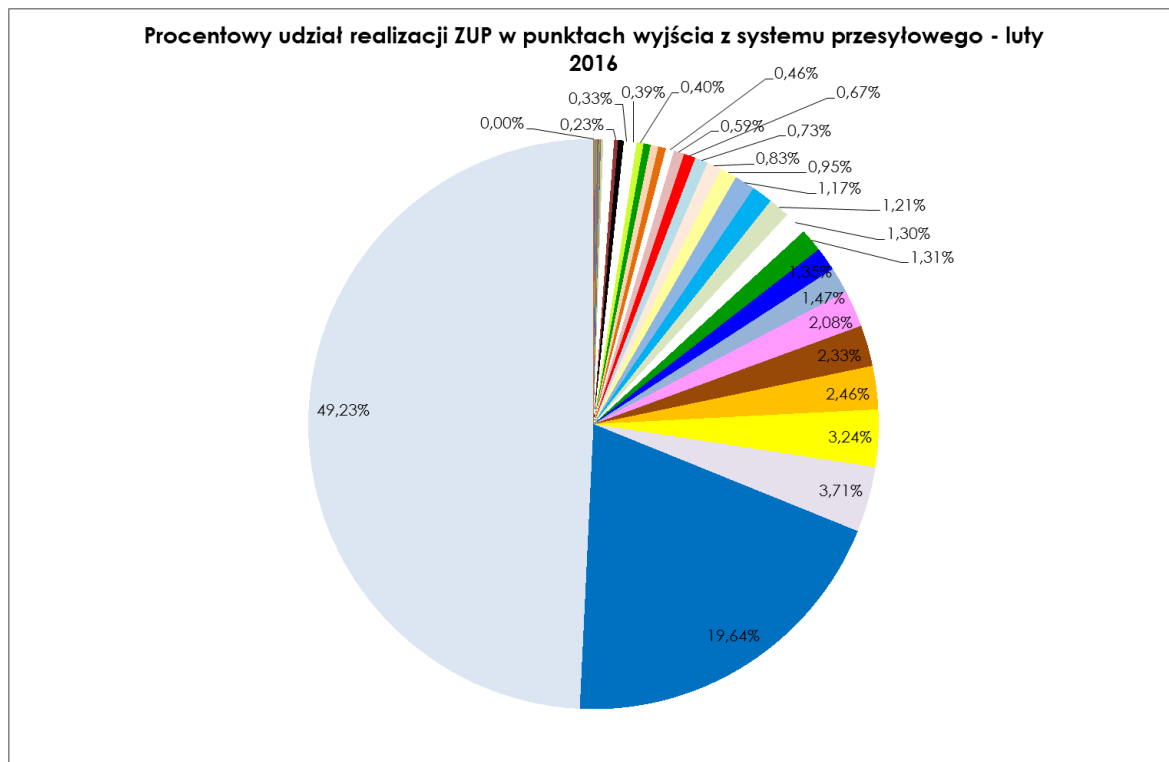
Rysunek 10. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego we wrześniu 2015 r.

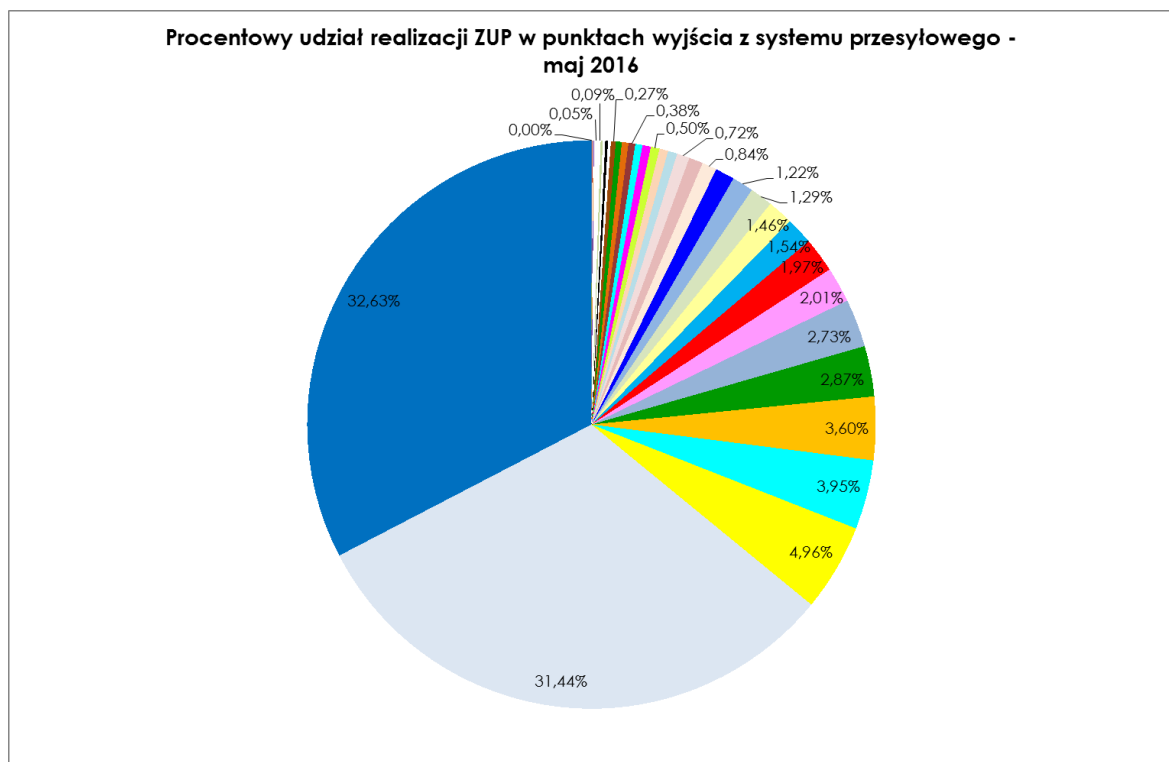
Rysunek 11. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego w grudniu 2015 r.

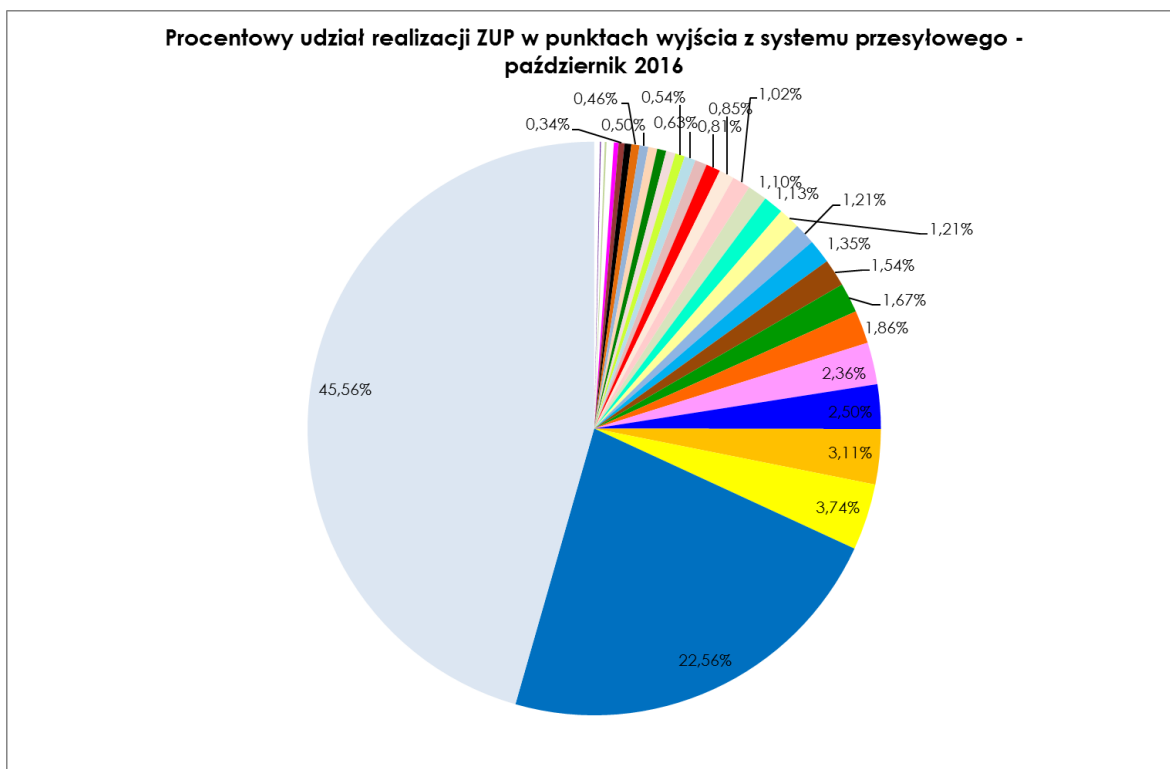
Rysunek 12. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego w lutym 2016 r.

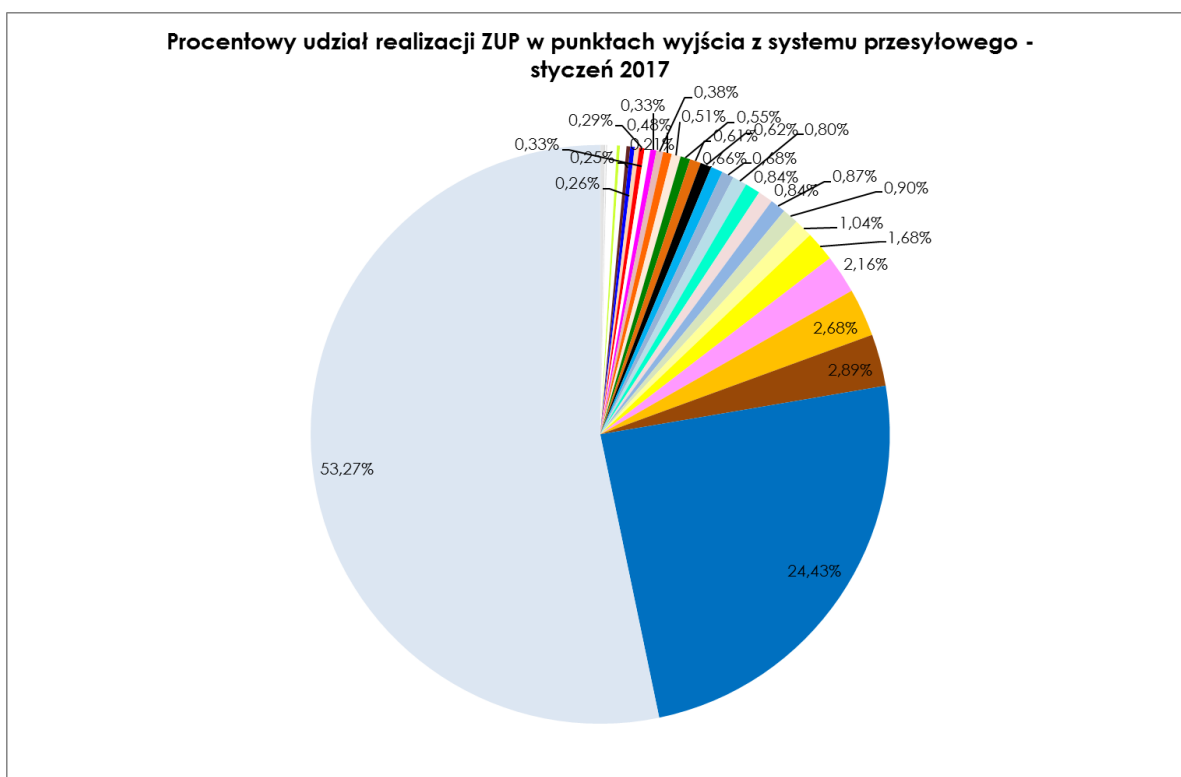
Rysunek 13. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego w maju 2016 r.

Rysunek 14. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego w październiku 2016 r.

Rysunek 15. Procentowy udział realizacji ZUP w punktach wyjścia z systemu przesyłowego w styczniu 2017 r.

Na rysunkach 4, 5, 6, 7, 8, 9 oraz 10, 11, 12, 13, 14 oraz 15 można zaobserwować zmiany dotyczące struktury udziałów w rynku poszczególnych podmiotów. W zakresie realizacji w punktach wyjścia z systemu przesyłowego do odbiorców końcowych i OSD można

zaobserwować utrzymanie całkowitych udziałów rynku dominującej grupy kapitałowej, przy jednoczesnej zmianie udziału wewnątrz grupy. Zgodnie z danymi przedstawionymi na rysunkach 2 i 3 potwierdzających zwiększającą się liczbę podmiotów działających na rynku gazu, obserwujemy zwiększenie rozdrobnienia udziałów w rynku wśród dostawców „alternatywnych”. W początkowej fazie analizowanego okresu zdecydowana różnica nastąpiła w strukturze realizacji w punktach wejścia do systemu przesyłowego (rysunki 4, 5), gdzie można zaobserwować, że udział podmiotu dominującego zmniejszył się do ilości odpowiadającej wyłącznie jego udziałowi (udziałowi grupy kapitałowej) w sprzedaży w punktach wyjścia. Natomiast w drugiej fazie analizowanego okresu (rysunki 6, 7, 8, 9) obserwujemy proces odzyskiwania dominującej roli jednego z importerów, która to również zaczyna być obserwowana w punktach wyjścia, przy jednoczesnym zachowaniu tendencji wzrostowej ilości podmiotów w punktach wyjścia (rysunki 10, 11, 12, 13 oraz 14). Sytuacja ta jest wynikiem zmian zarówno w otoczeniu rynkowym związanym z pozyskiwaniem paliwa gazowego dla krajowego rynku oraz wzroście znaczenia TGE jako głównego miejsca pozyskiwania paliwa gazowego dla podmiotów działających na rynku krajowym, stanowiącego alternatywę do przywozu gazu z zagranicy.

1.1.3. Płynność krótkoterminowego rynku gazu

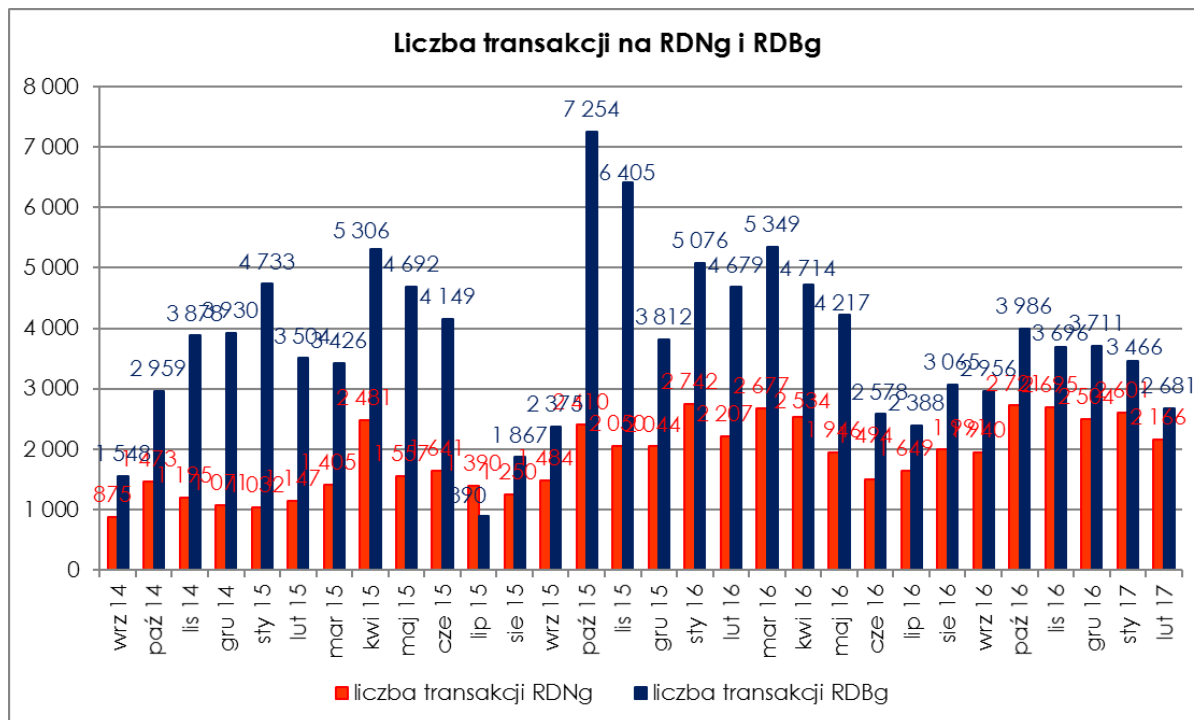
Podstawowymi wyznacznikami płynności krótkoterminowego rynku gazu rekomendowanymi przez ACER w „European Gas Target Model 2” są:

- Liczba przeprowadzonych transakcji giełdowych,
- Wolumen obrotu gazem,
- Różnice w cenie pomiędzy ofertami kupna i sprzedaży oraz wolumeny ofert kupna i sprzedaży,
- Wskaźnik płynności (*churn ratio*),
- Wskaźnik płynności krótkoterminowej,
- Wskaźnik Herfindahla-Hirschmanna (HHI).

Na rysunku 16 przedstawiono liczbę transakcji zawartych na RDNg i RDBg w poszczególnych miesiącach w okresie styczeń 2014 r. – luty 2017 r.

Po wejściu w życie Rozporządzenia, tj. od października 2015 r. można było zauważyć wzrost liczby transakcji na RDBg. Następnie w miesiącach letnich 2016 r. obserwujemy ponowny spadek liczby zawartych transakcji na krótkoterminowym rynku gazu. W okresie październik 2016 r. – luty 2017 r. można zauważyć, że mimo wzrostu w porównaniu do okresu letniego, liczba transakcji jest mniejsza od liczby transakcji dla analogicznego okresu zimowego poprzedniego roku.

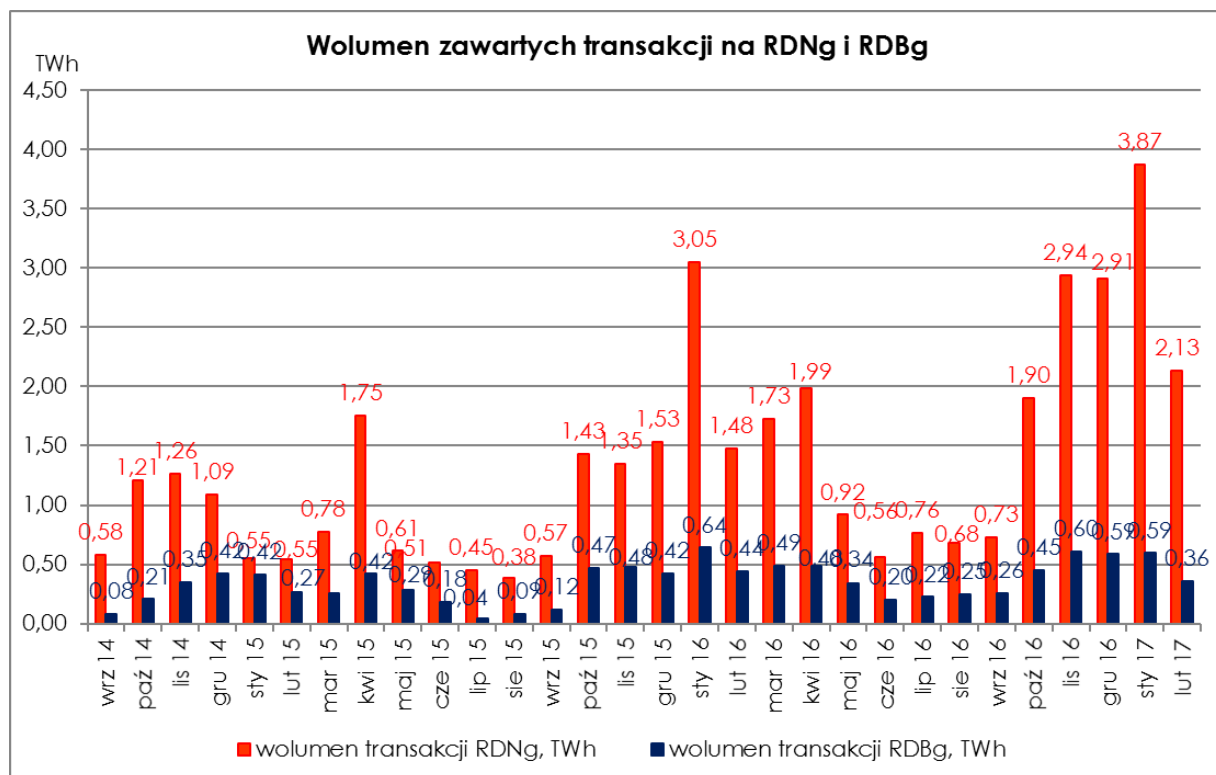
Rysunek 16. Liczba zawartych transakcji na RDNg i RDBg w okresie styczeń 2014 r. – luty 2017 r.

Źródło: TGE

Na rysunku 17 przedstawione zostały wolumeny obrotu gazem na RDNg oraz RDBg w poszczególnych miesiącach w okresie styczeń 2014 r. - luty 2017 r. W okresie zimowym od października 2015 r. do kwietnia 2016 r. można zauważyć wzrost wolumenów obrotu gazem na RDBg i RDNg w porównaniu do okresu sprzed wejścia w życie BAL NC. Następnie w okresie letnim, następuje spadek wolumenów obrotu na krótkoterminowym rynku gazu, jednak wolumeny transakcji są wyższe niż w analogicznym okresie przed wejściem w życie Rozporządzenia. Od października 2016 r. ponownie obserwujemy wzrost wolumenu zawartych transakcji na RDBg i RDNg.

Rysunek 17. Wolumen zawartych transakcji na RDNg i RDBg w poszczególnych miesiącach w okresie styczeń 2014 r. - luty 2017 r.

Źródło: TGE

GAZ-SYSTEM nie posiada danych dotyczących różnic w cenie pomiędzy ofertami kupna i sprzedaży dla transakcji krótkoterminowych.

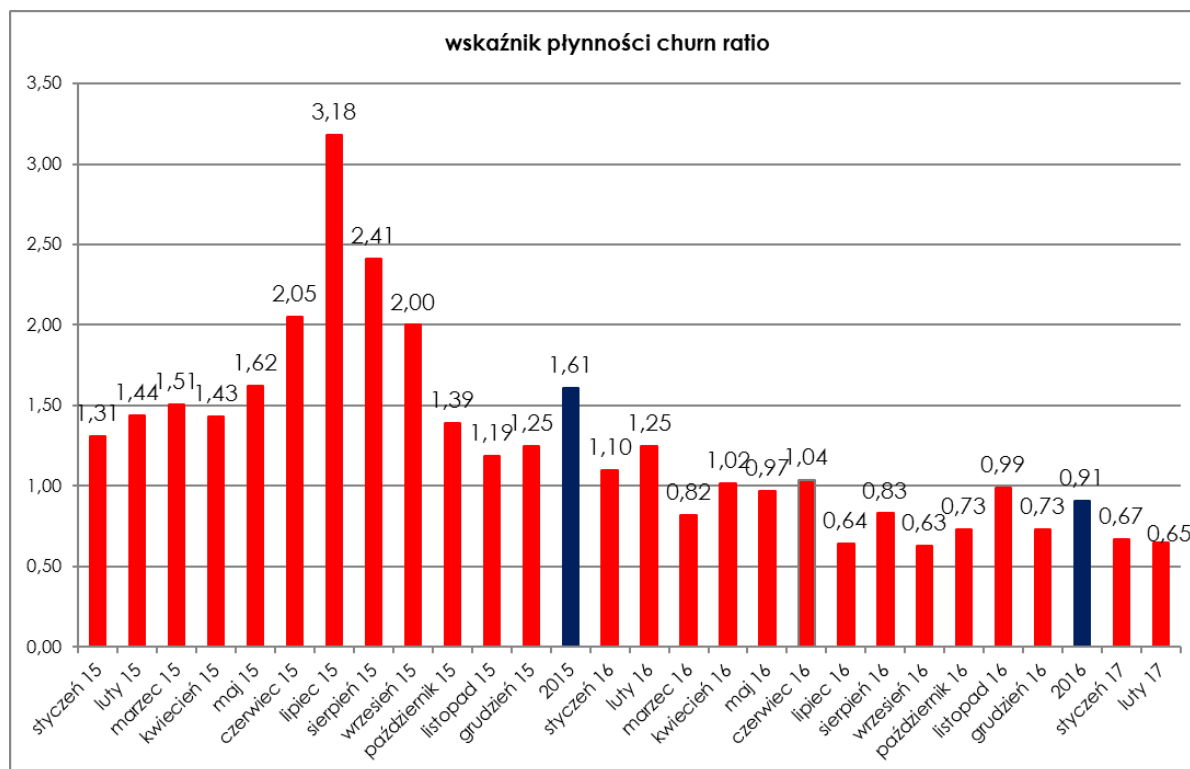
Poziom płynności hurtowych rynków gazu oceniany jest także przy wykorzystaniu wskaźnika płynności (*churn ratio*). Wskaźnik ten jest kalkulowany jako iloraz wolumenu paliwa gazowego sprzedanego w transakcjach giełdowych i transakcjach na rynku OTC (*traded volumes*) oraz wolumenu paliwa gazowego fizycznie dostarczonego do punktów wyjścia z systemu przesyłowego (*gas demand*) w danym przedziale czasowym (zazwyczaj wskaźnik ten jest kalkulowany dla okresów rocznych).

Wskaźnik płynności jest syntetyczną miarą, obrazującą ile razy jednostka energii (gazu) była przedmiotem obrotu na rynku zanim nastąpiła jej rzeczywista dostawa do odbiorcy końcowego. Zgodnie z podejściem przyjętym przez ACER, rynek uznaje się za w pełni płynny, gdy wskaźnik płynności przekracza 8¹.

Na rysunku 18 przedstawiony został poziom wskaźnika płynności dla rynku gazu w Polsce w okresie od stycznia 2015 r. do lutego 2017 r.

¹ Functioning wholesale gas markets – Objectives and criteria, ACER, May 2014

Rysunek 18. Poziom wskaźnika płynności dla rynku gazu w Polsce w okresie od stycznia 2015 r. do lutego 2017 r.

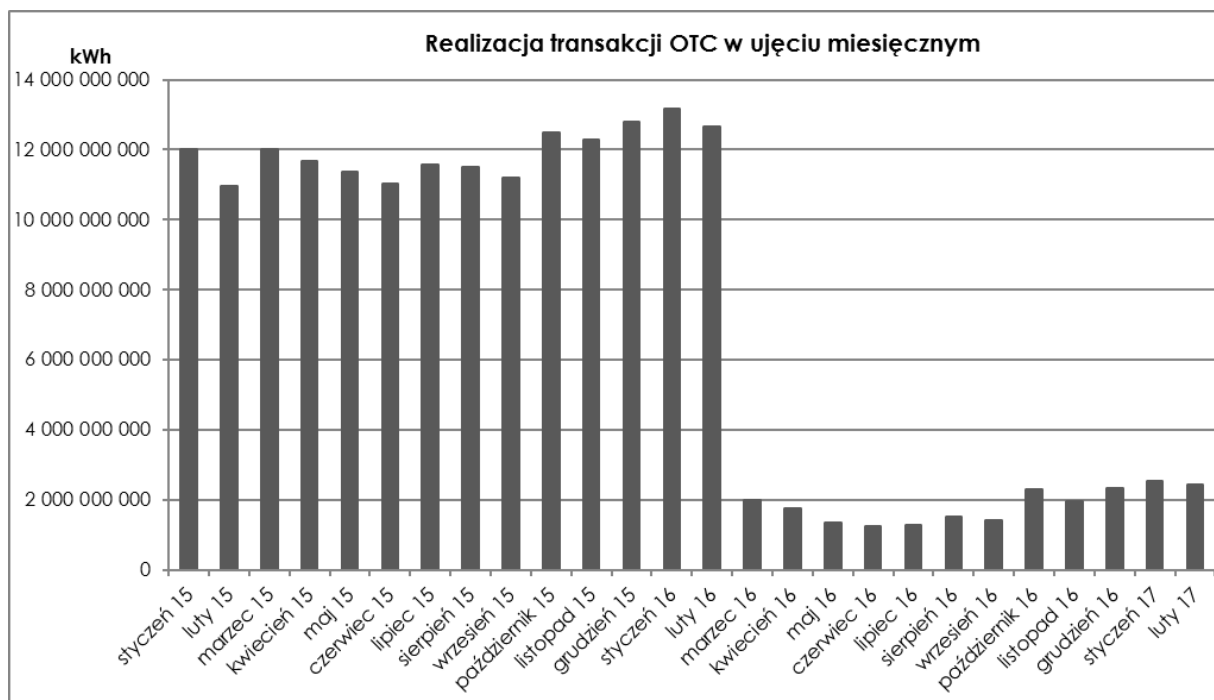
Poziom wskaźnika płynności dla rynku gazu ziemnego w 2015 r. osiągnął największy poziom w lipcu 2015 r. Wynika to z największych obrotów na RTT w tym miesiącu. Roczna wartość wskaźnika płynności dla całego 2015 r. wyniosła jednak jedynie 1,61, co świadczy o jeszcze relatywnie niskim poziomie płynności rynku gazu ziemnego.

W pierwszych pięciu miesiącach 2016 r. poziom wskaźnika płynności był znacznie niższy od poziomu wskaźnika w analogicznym okresie 2015 r. W styczniu i lutym 2016 r. niski poziom wskaźnika płynności wynikał z niskich obrotów na RTT w porównaniu do poprzedniego roku. W miesiącach od marca do maja 2016 r., niski poziom wskaźnika płynności wynikał natomiast przede wszystkim ze znacznie mniejszych obrotów na rynku OTC (ilości gazu zgłoszone w ramach nominacji dla punktu OTC od marca 2016 r. były ponad 7-krotnie niższe od ilości zgłaszanych we wcześniejszym okresie). Ograniczenie realizacji transakcji na rynku OTC spowodowane było zmianą zasad wyznaczania przez GAZ-SYSTEM poziomu tolerancji (DLN). Od 1 marca 2016 r., zgodnie ze zmienioną IRIESP, tolerancja jest wyznaczana w oparciu o ilości gazu wprowadzone do systemu lub/i odebrane z systemu przesyłowego w punktach wejścia i wyjścia innych niż wirtualne punkty obrotu. Należy wskazać, iż przed powyżej wskazaną zmianą, do wyznaczania poziomu tolerancji uwzględniane były również transakcje zawierane w punkcie wirtualnym. Do lutego 2016 r., można było zaobserwować, iż część ZUP wykorzystywała transakcje OTC do podwyższania poziomu tolerancji (DLN) dokonując wzajemnych transakcji zakupu i sprzedaży tych samych ilości paliwa gazowego w ramach danej doby gazowej. Po uwzględnieniu transakcji zawieranych w trakcie całej doby gazowej, można było stwierdzić, iż nie nastąpiło faktyczne (finalne) przeniesienie własności paliwa gazowego między takimi podmiotami. Działania opisane powyżej, pozwalały natomiast znacznie zwiększyć wartość tolerancji – gdyż tolerancja była wyznaczana jako 5% ilości wprowadzonych w punktach wejścia do systemu przesyłowego (w tym również w punktach wirtualnych). Wyższy poziom tolerancji zapewniał ZUP rozliczanie z OSP niezbilansowania na bardziej atrakcyjnych warunkach finansowych.

Roczna wartość wskaźnika płynności dla 2016 r. wyniosła 0,91, co wskazuje na spadek płynności w porównaniu do 2015 r. o 43%. Można również zaobserwować, że poziom płynności w styczniu i lutym 2017 r. jest niższy od poziomu płynności w analogicznych miesiącach 2015 r. i 2016 r.

Realizację transakcji OTC (na podstawie nominacji) w poszczególnych miesiącach od stycznia 2015 r. przedstawia rysunek 19.

Rysunek 19. Realizacja transakcji OTC w okresie od stycznia 2015 r. do lutego 2017 r.

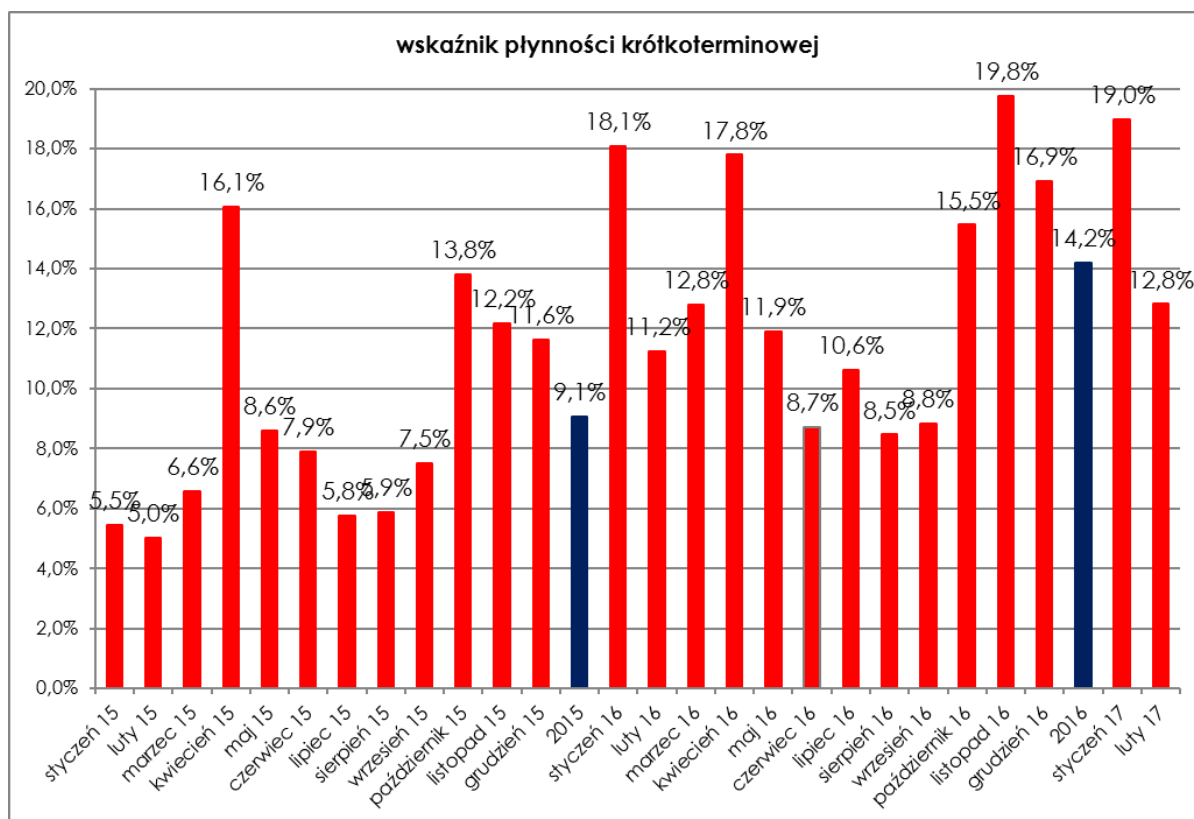

Do oceny płynności krótkoterminowych rynków gazu wykorzystywany jest dodatkowo wskaźnik płynności krótkoterminowej. Wskaźnik ten jest kalkulowany jako iloraz wolumenu paliwa gazowego sprzedanego w transakcjach krótkoterminowych (*SPOT traded volumes*) oraz wolumenu paliwa gazowego fizycznie dostarczonego do punktów wyjścia z systemu przesyłowego (*gas demand*) pomnożony przez 100%.

Wskaźnik płynności krótkoterminowej pokazuje jaka część gazu dostarczonego do odbiorców końcowych była przedmiotem obrotu na rynkach krótkoterminowych.

Na rysunku 20 przedstawiony został poziom wskaźnika płynności krótkoterminowej dla krótkoterminowych rynków gazu prowadzonych przez TGE w okresie od stycznia 2015 r. do lutego 2017 r.

Rysunek 20. Poziom wskaźnika płynności krótkoterminowej dla rynku gazu w Polsce w okresie od stycznia 2015 r. do lutego 2017 r.

Źródło: TGE

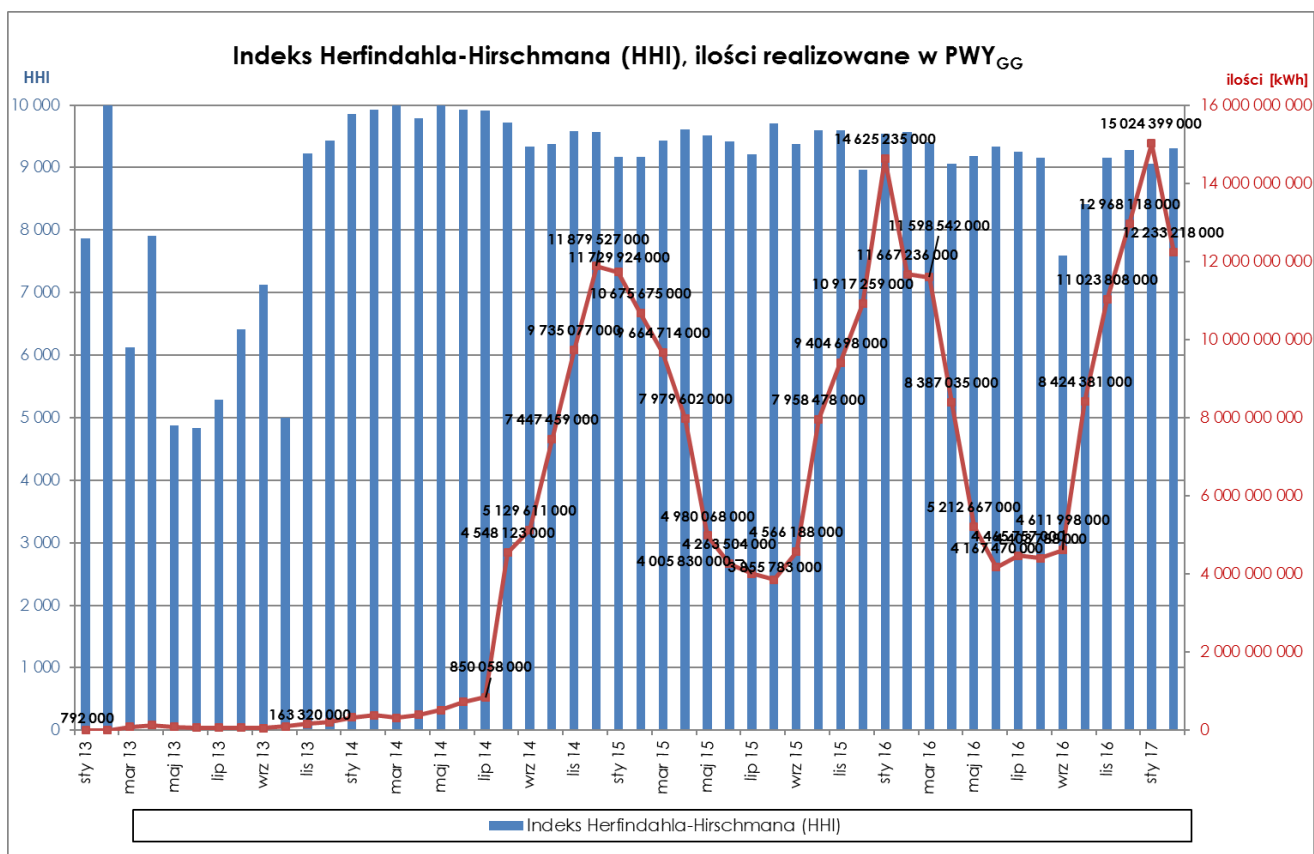
Poziom wskaźnika płynności krótkoterminowej dla rynku gazu ziemnego w Polsce w ostatnim kwartale 2015 r. wzrósł do poziomu powyżej 10%. Wartość wskaźnika dla roku 2015 wyniosła 9,1%, co jest zauważalnym wzrostem w porównaniu do wartości wskaźnika w roku 2014 (ok. 4%). Wysoki poziom wskaźnika płynności krótkoterminowej odnotowano w styczniu 2016 r. (18,1%). Jest to spowodowane dużymi obrotami na RDNg w tym miesiącu. Następnie w miesiącach letnich 2016 r. poziom wskaźnika płynności ponownie spadł poniżej 10%. Ponowny wzrost wystąpił w miesiącach zimowych. Wartość wskaźnika dla 2016 r. wynosi 14,2%.

W pierwszych 2 miesiącach 2017 r. poziom wskaźnika płynności nadal utrzymuje się na poziomie wyższym niż w analogicznych miesiącach w 2016 roku..

Jednakże mimo wzrostu w porównaniu do 2014 r., poziom wskaźnika płynności nadal świadczy jednak o relatywnie niskim poziomie płynności krótkoterminowego rynku gazu w Polsce, w porównaniu do rynku brytyjskiego, gdzie w 2014 r. wskaźnik ten wyniósł ok 30%.

Kolejnym kryterium oceny płynności i konkurencyjności rynku jest wykorzystywany przez ACER w analizach oceny płynności rynku („European Gas Target Model” - aktualizacja ze stycznia 2015 r.) indeks Herfindahla-Hirschmanna (HHI). Zgodnie z podejściem prezentowanym przez ACER w dokumencie „European Gas Target Model”, hurtowy rynek uznaje się za konkurencyjny i płynny, gdy index HHI nie przekracza 2000. Na rysunku 21 przedstawiony został wykres wartości HHI dla strony podaźowej uzupełniony wartościami dobowych realizacji w WPWY_{GG} (nominacji składanych przez TGE wynikających z realizowanych transakcji).

Rysunek 21. Wykres wartości HHI dla strony podaźowej oraz ilości dobowych realizowanych na TGE.

Ze względu na posiadane przez GAZ-SYSTEM dane, parametry te obejmują wszystkie produkty, zarówno długoterminowe jak i krótkoterminowe. Wartości tych parametrów mogą ilustrować jedynie całościowy stan płynności rynku z punktu widzenia uczestników rynku. Ze względu na postanowienia art. 9 ust 2 BAL NC dla realizacji potrzeb bilansowania operacyjnego istotniejsze są parametry dla rynku dnia następnego (RDNg) i doby bieżącej (RDBg), jednakże w chwili obecnej GAZ-SYSTEM nie ma dostępu do tego typu informacji handlowych.

Porównanie parametrów oceny funkcjonowania krótkoterminowego rynku gazu w analizowanym okresie.

- Na krótkoterminowych rynkach gazu na TGE obrót jest możliwy od godziny 8.00 do godziny 15.30 (7,5 godziny w ciągu doby),
- Na krótkoterminowych rynkach gazu na TGE oferowane są wyłącznie standardowe produkty pozwalające jedynie na przeniesienie praw własności gazu pomiędzy uczestnikami rynku.
- Podmioty aktywnie prowadzące obrót na krótkoterminowych rynkach gazu na TGE:
 - we wrześniu 2015 r.: 37,
 - w grudniu 2015 r.: 38,
 - w maju 2016 r.: 44,
 - w lutym 2017 r.: 40.
- łączny wolumen obrotu na krótkoterminowych rynkach gazu na TGE (łącznie na RDNg i RDBg) wyniósł:

- we wrześniu 2015 r. : około 683 GWh,
 - w grudniu 2015 r: około 1 957GWh,
 - w maju 2016 r.: około 1 255 GWh,
 - w lutym 2017 r. : około 2 492 GWh.
- Poziom wskaźnika płynności (churn ratio):
 - w 2014 r. wskaźnik płynności polskiego rynku gazu wyniósł 0,61,
 - w 2015 r. wskaźnik płynności polskiego rynku gazu wyniósł 1,61,
 - w 2016 r. wskaźnik płynności polskiego rynku gazu wyniósł 0,91.
 - Poziom wskaźnika płynności krótkoterminowej:
 - w 2014 r. wskaźnik płynności krótkoterminowej dla krótkoterminowych rynków gazu prowadzonych przez TGE wyniósł 1,9%,
 - w 2015 r. wskaźnik płynności krótkoterminowej dla krótkoterminowych rynków gazu prowadzonych przez TGE wyniósł 9,1%,
 - w 2016 r. wskaźnik płynności krótkoterminowej dla krótkoterminowych rynków gazu prowadzonych przez TGE wyniósł 14,2 %.

Na podstawie powyższych danych można odnotować prawie 3-krotny wzrost obrotów na krótkoterminowych rynkach gazu w grudniu 2015 r. w porównaniu do września 2015 r. W maju 2016 r. wolumen obrotów na krótkoterminowych rynkach gazu jest 2-krotnie wyższy w porównaniu do września 2015 r. W efekcie obserwujemy wzrost wskaźnika płynności churn ratio pod koniec 2015 r. (2,5-krotny), z ponownym spadkiem w 2016 r. spowodowanym niższymi obrotami, w szczególności na rynku OTC, oraz zdecydowany wzrost wskaźnika płynności krótkoterminowej (w 2016 r. wskaźnik płynności krótkoterminowej jest 7-krotnie wyższy od wskaźnika w 2014 r.), którego wzrost ma charakter trwały i utrzymuje się również w pierwszych miesiącach 2017 r.

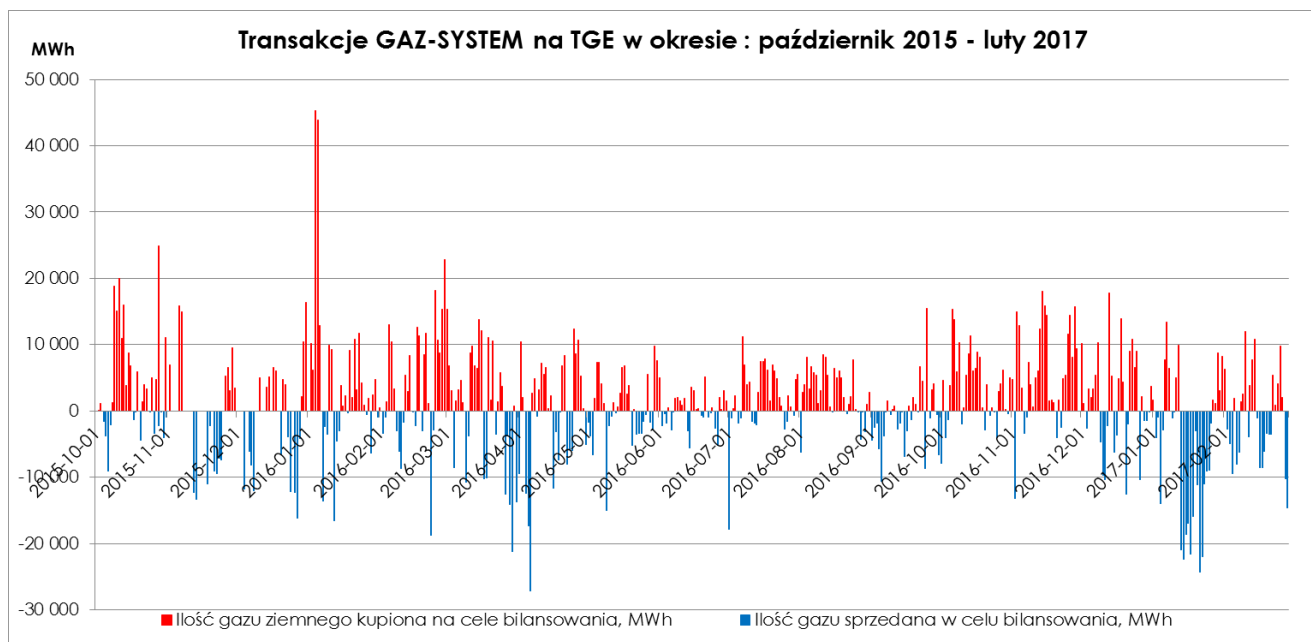
1.1.4. Działania bilansujące GAZ-SYSTEM

Zgodnie z postanowieniami BAL NC, OSP jest zobligowany do wykorzystywania platformy obrotu do realizacji działań bilansujących.

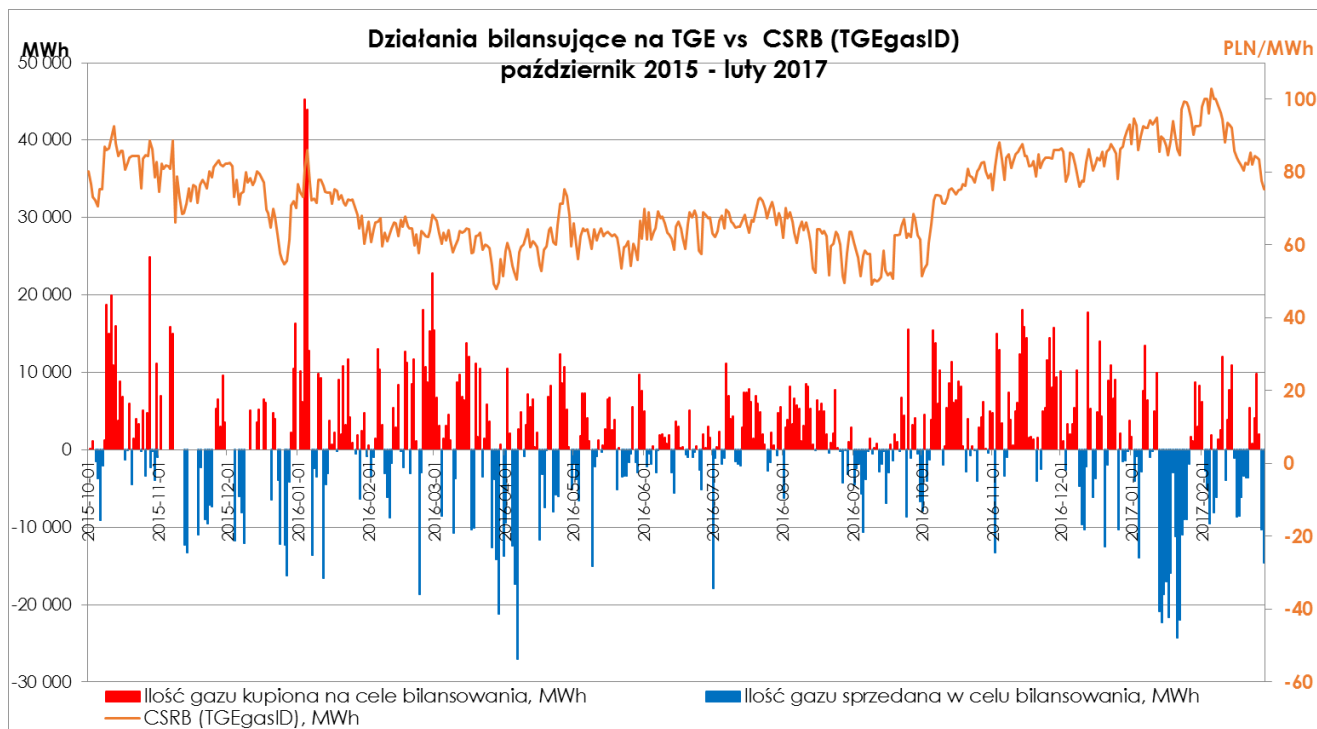
W analizowanym okresie GAZ-SYSTEM podejmował działania bilansujące poprzez transakcje realizowane na TGE.

Transakcje OSP w ramach działań bilansujących przedstawia rysunek 22.

Rysunek 22. Transakcje GAZ-SYSTEM na TGE w okresie: październik 2015 r. – luty 2017 r.

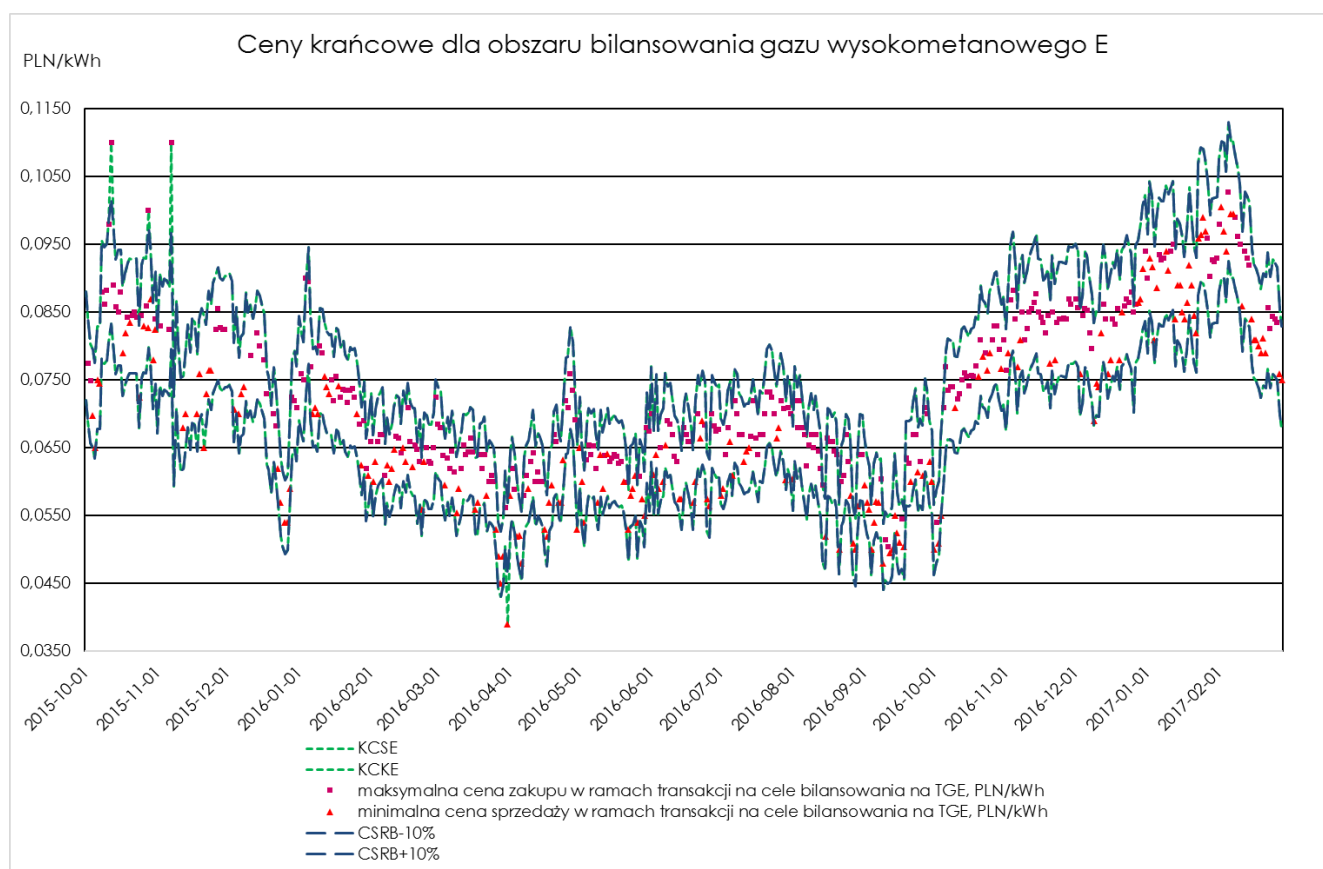
Rysunek 23. Działania bilansujące OSP vs indeks TGEgasID.

W okresie od 1 października 2015 r. do 28 lutego 2017 r., GAZ-SYSTEM podjął 496 działań bilansujących dokonując transakcji zakupu lub sprzedaży produktów przenoszących prawo własności gazu na TGE. Jedynie w ośmiu przypadkach podjęcie działań bilansujących przez OSP skutkowało ustaleniem KCK większej niż CSRB + 10% (5 razy) lub skutkowało ustaleniem KCS mniejszej niż CSRB – 10% (3 razy).

Wykres kształtowania się cen krańcowych dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego E - KSP_E przedstawia rysunek 24.

Rysunek 24. CSRB i ceny krańcowe dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego E (KSP_E).

Czterokrotnie najwyższa cena odnotowana w transakcjach kupna produktów przenoszących prawo własności paliwa gazowego, w których uczestniczył OSP w okresie październik 2015 – maj 2016, była wyższa niż cena średnia CSRB (indeks TGEgasID) powiększona o 10% i wpłynęła na krańcową cenę kupna KCK dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego E. W okresie czerwiec 2016 r. – luty 2017 r. tylko jeden raz cena zakupu paliwa gazowego przez OSP na potrzeby bilansowania wpłynęła na krańcową cenę kupna KCK. Trzy razy w ciągu 8-miesięcznego okresu od października 2015 r. do maja 2016 r., najniższa cena odnotowana w transakcjach kupna produktów przenoszących prawo własności paliwa gazowego, w których uczestniczył OSP, była niższa niż cena średnia CSRB pomniejszona o 10% i wpłynęła na krańcową cenę sprzedaży KCS dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego E (KSP_E). W okresie od czerwca 2016 r. do lutego 2017 r. cena sprzedaży paliwa gazowego przez OSP na potrzeby bilansowania nie była nigdy niższa niż cena średnia CSRB pomniejszona o 10%.

W pozostałych przypadkach ceny krańcowe były wyznaczone jako CSRB (indeks TGEgasID) powiększona lub pomniejszona o 10%. Taki sposób wyznaczenia cen krańcowych pozytywnie wpływa na rynek, ze względu na fakt, że ceny krańcowe są bardziej przewidywalne. Prawdopodobieństwo wpływu transakcji OSP na ceny krańcowe jest mniejsze, co oznacza mniejsze ryzyko finansowe dla ZUP. Powyższe dane potwierdzają, że wyznaczenie „niewielkiej korekty” na poziomie 10% jest adekwatne do poziomu płynności rynku.

1.2. Obszar bilansowania Polskiego Odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał-Europa Zachodnia – SGT

1.2.1. Funkcjonowanie krótkoterminowego rynku gazu

1 marca 2016 r. wraz z zatwierdzeniem aktualizacji Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej dla Polskiego odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał – Europa, utworzony został wirtualny punkt obrotu gazem umożliwiający użytkownikom sieci zawieranie transakcji przenoszących prawo własności gazu pomiędzy dwoma portfelami bilansowymi w obrębie obszaru bilansowania SGT (OTC, Giełda Gazu).

Towarowa Giełda Energii rozpoczęła notowania na Rynku Dnia Następnego gazu w zakresie instrumentów SGT dla obszaru bilansowania polskiego odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych (SGT) Jamał – Europa. Rozpoczęcie notowań na RDNg dla obszaru bilansowego SGT, polega na wprowadzeniu do obrotu giełdowego nowego instrumentu SGT_BASE_DD-MM-RRRR. Transakcje zawarte na tym instrumencie dotyczą realizacji dostaw gazu ziemnego wysokometanowego przesyłanego w obszarze SGT. Wprowadzony został nowy indeks dla transakcji na instrumentach SGT – TGEsgtDA.

Notowania na instrumentach RDNg odbywają się w godzinach 9:00 – 15:30.

1.2.2. Uczestnicy krótkoterminowego rynku gazu

Jako uczestnika krótkoterminowego rynku gazu na TGE w zakresie instrumentów SGT należy uznać podmiot, który:

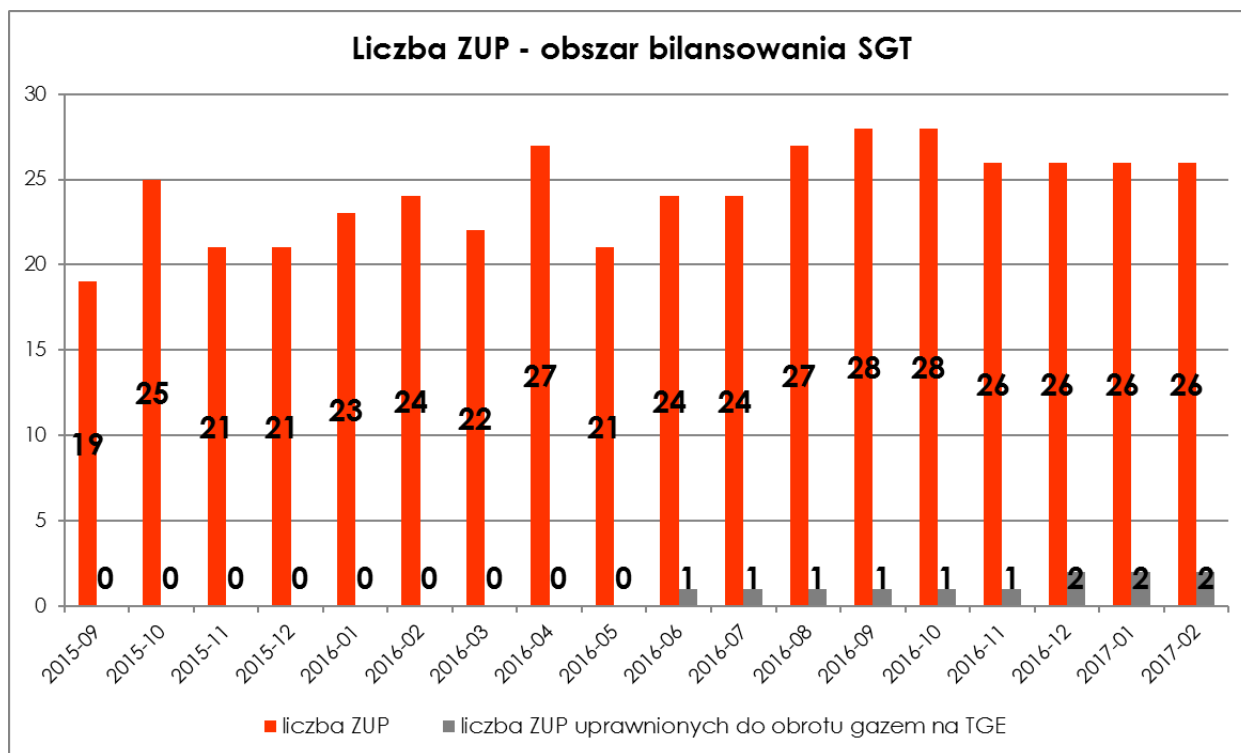
- podpisał umowę przesyłową z OSP oraz otrzymał przydział zdolności w wirtualnym punkcie wejścia do / wyjścia z giełdy gazu na TGE w ramach SGT (posiada status ZUP),
- uprawniony jest do prowadzenia obrotu gazem na TGE w ramach instrumentu SGT.

Liczba ZUP działających w ramach obszaru bilansowania SGT w okresie ostatnich kilku miesięcy utrzymuje się na stałym poziomie. Obecnie (stan na dzień 28 lutego 2017 r.) na rynku gazu w SGT funkcjonuje 26 podmiotów, które posiadają status ZUP. W lutym 2016 r. na rynku gazu w SGT funkcjonowało 24 podmiotów.

Przydział zdolności w punkcie wejścia do/wyjścia z rynku gazu na TGE w ramach SGT posiada 5 podmiotów (do grudnia 2016 r. przydział zdolności w punkcie wejścia do/wyjścia z rynku gazu na TGE w ramach SGT posiadało 4 podmioty). Jednak zgodnie z informacją uzyskaną od TGE, na dzień 28 lutego 2017 r., tylko dwóch ZUP posiadało uprawnienia do obrotu gazem na TGE w ramach produktu dedykowanego dla SGT.

Na rysunku 25 przedstawiono liczbę ZUP w obszarze bilansowania SGT w okresie wrzesień 2015 r. – luty 2017 r.

Rysunek 25. Liczba ZUP w okresie wrzesień 2015 r. - luty 2017 r. (obszar bilansowania SGT)

Pomimo utworzenia wirtualnego punktu obrotu w ramach obszaru bilansowania SGT, w okresie od 1 marca 2016 r. do 28 lutego 2017 r. nie została zawarta żadna transakcja TGE. Nie zawarto również żadnej transakcji w ramach rynku OTC. Należy wskazać, iż od momentu stworzenia przez GAZ-SYSTEM odpowiednich ram regulacyjnych umożliwiających powstanie i rozwój krótkoterminowego rynku gazu w obszarze bilansowania SGT minęło stosunkowo niewiele czasu. Biorąc również pod uwagę specyfikę obszaru bilansowania SGT, nie należy spodziewać się tak szybkiego rozwoju rynku jak w przypadku obszaru bilansowania KSP_E.

Niemniej jednak należy wskazać, iż zapewnienie przez OSP odpowiednich narzędzi (punkt wirtualny OTC oraz Giełdy Gazu) stanowi pierwszy i zarazem kluczowy element dla skutecznego rozwoju rynku krótkoterminowego w tym obszarze.

1.2.3. Płynność krótkoterminowego rynku gazu

Ze względu na początkowe stadium funkcjonowania punktu wirtualnego w obszarze bilansowania SGT oraz w związku z brakiem aktywności użytkowników sieci w zakresie transakcji przenoszących prawo własności – zarówno w ramach instrumentów SGT na TGE, jak i w ramach rynku OTC, nie ma możliwości dokonania pełnej oceny płynności krótkoterminowego rynku hurtowego w SGT. Płynność rynku będzie przedmiotem kolejnych analiz prowadzonych przez GAZ-SYSTEM, a ich wyniki będą wpływać na stosowane środki tymczasowe.

1.2.4. Działania bilansujące GAZ-SYSTEM

W analizowanym okresie GAZ-SYSTEM nie podejmował działań bilansujących w ramach obszaru bilansowania SGT. W okresie od października 2015 r. do lutego 2017 r. użytkownicy sieci aktywni w ramach obszaru bilansowania SGT skutecznie samodzielnie bilansowali swoje portfele bilansowe i ograniczyli do zera konieczność podejmowania przez GAZ-SYSTEM działań bilansujących.

1.3. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu zaazotowanego - KSP_{Lw}.

1 marca 2016 r. wraz z zatwierdzeniem aktualizacji Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej, w ramach obszaru bilansowania gazu Lw (KSP_{Lw}) utworzony został wirtualny punkt obrotu gazem umożliwiający użytkownikom sieci zawieranie bilateralnych transakcji (OTC) przenoszących prawo własności gazu pomiędzy dwoma portfelami bilansowymi w obrębie obszaru bilansowania KSP_{Lw}. W okresie marzec 2016 r. – luty 2017 r. nie zawarto jednak żadnej transakcji przenoszącej prawo własności w ramach obszaru KSP_{Lw}.

W ramach obszaru bilansowania KSP_{Lw} przydziały zdolności posiada 5 ZUP, w tym tylko 3 podmioty są aktywne, realizacja usług przesyłania dla pozostałych dwóch ZUP wynosi dotychczas 0. Należy wskazać, że rynek gazu zaazotowanego w obszarze sieci przesyłowej obecnie jest rynkiem jednego producenta, a zatem brak jest możliwości zapewniania konkurencji po stronie dostawców paliwa gazowego. Uruchomienie alternatywnych źródeł od innych dostawców wymaga wybudowania nowych kopalń. Proces uruchomienia oraz przyłączenia nowego źródła gazu wymaga znacznych nakładów kapitałowych i jest długotrwały. Dodatkowo należy wskazać, iż GAZ-SYSTEM jako certyfikowany operator systemu przesyłowego jest w pełni niezależny od jakichkolwiek działań związanych z uruchomieniem nowych kopalń gazu.

W związku z powyższym, mimo stworzenia przez GAZ-SYSTEM podstawowych warunków niezbędnych dla funkcjonowania mechanizmów rynkowych w tym obszarze bilansowania, w chwili obecnej nie ma możliwości dokonania oceny stanu rozwoju i płynności krótkoterminowego rynku hurtowego w systemie gazu zaazotowanego Lw.

2. Środki tymczasowe planowane do dalszego stosowania

2.1. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu wysokometanowego KSP_E.

2.1.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych

Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. „Sprawozdaniem dotyczącym planowanych do wprowadzenia przez GAZ-SYSTEM środków tymczasowych w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych” w obszarze bilansowania KSP_E funkcjonują następujące środki tymczasowe:

- platforma rynku bilansującego,
- tolerancja.

Do oceny możliwości wycofania środka tymczasowego zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. Sprawozdaniem zastosowane będą następujące kryteria:

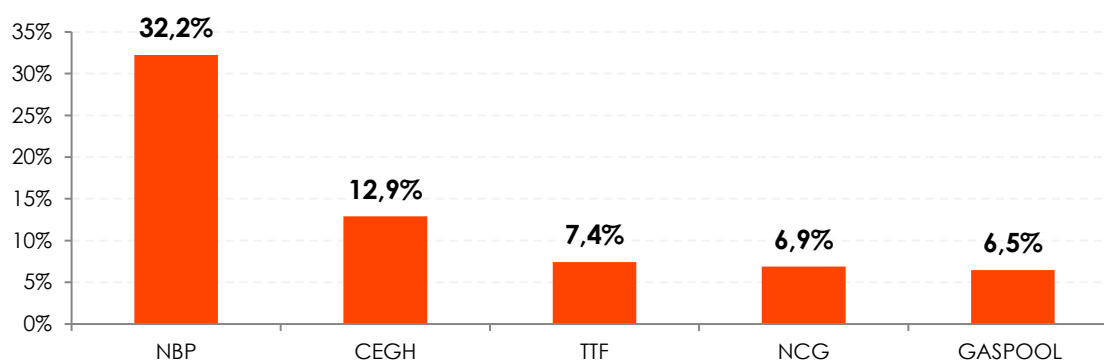
- Poziom płynności rynku krótkoterminowego - osiągnięcie rocznej wartości wskaźnika płynności krótkoterminowej na poziomie porównywalnym z rynkami ościennymi,
- Dostępność produktów krótkoterminowych - możliwość prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDN_g i RDB_g) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu,
- Relewantność produktów oferowanych na rynku do potrzeb GAZ-SYSTEM.

Wycofanie środków tymczasowych jest uzależnione od jednoczesnego spełnienia wszystkich trzech ww. kryteriów rozwoju rynku.

POZIOM PŁYNNOŚCI RYNKU

W Polsce średnioroczna wartość wskaźnika płynności krótkoterminowej dla rynku gazu prowadzonego przez TGE liczona dla 2015 r. wyniosła 9,1%, dla pierwszych 5 miesięcy 2016 r., wyniosła 14,6%. Średnioroczna wartość wskaźnika płynności krótkoterminowej dla 2016 r. wyniosła 14,2%. Wartości dla rynków funkcjonujących w wybranych innych obszarach bilansowych (w tym rynkach ościennych GASPOOL i NCG) w 2013 r. zostały przedstawione na Rysunku 22.

Rysunek 26. Wskaźnik płynności krótkoterminowej dla wybranych rynków gazu w Europie, liczony dla sierpnia 2013 r.

Źródło: Dane z poszczególnych hubów giełdowych oraz Centre for Research on Energy and Environmental Economics and Policy, *Balancing Systems and Flexibility Tools in European Gas Markets*, Milan, February 2014 r.

Kryterium poziomu płynności rynku warunkujące możliwość wycofania środków tymczasowych dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego E zostało spełnione. Rysunek nr 20 przedstawiony w pkt. 1.1.3 wskazuje wzrost wskaźnika płynności krótkoterminowej w ostatnim kwartale 2015 r. utrzymujący się również w 2016 r. oraz pierwszych miesiącach 2017 r., czyli w okresie wprowadzenia środków tymczasowych. Zastosowane środki tymczasowe sprzyjają rozwojowi płynności krótkoterminowego rynku gazu.

DOSTĘPNOŚĆ PRODUKTÓW

Na krótkoterminowych rynkach hurtowych gazu w Polsce handel jest prowadzony:

- dla RDNg każdego dnia od godz. 9:00 do godz. 15:30,
- dla RDBg każdego dnia od godz. 8:00 do godz. 15:30.

W związku z powyższym, nie zostało spełnione kryterium dostępności produktów warunkujące możliwość wycofania środków tymczasowych dla obszaru bilansowania KSP_E.

RELEWANTNOŚĆ PRODUKTÓW

Na europejskich krótkoterminowych rynkach hurtowych gazu wyróżnić można następujące trzy główne typy produktów standardowych: produkty przenoszące prawa własności gazu, produkty lokalizowane, produkty na określony okres.

Obecnie, na krótkoterminowym rynku gazu w Polsce, oferowane są jedynie produkty przenoszące prawa własności gazu. W sytuacjach nadzwyczajnych, takie produkty mogą być niewystarczające dla potrzeb GAZ-SYSTEM związanych z bilansowaniem.

W związku z charakterystyką techniczną systemu, GAZ-SYSTEM potrzebuje poza produktami przenoszącymi prawo własności gazu, co najmniej dostępności produktów wskazujących dodatkowo lokalizację fizyczną punktu wejścia do lub punktu wyjścia z systemu przesyłowego. Należy bowiem wskazać, iż zapewnienie stabilnej pracy systemu przesyłowego oraz odpowiedniego zbilansowania sieci jedynie poprzez zapewnienie OSP narzędzi do bilansowania w postaci produktów przenoszących jedynie własność gazu, przy uwzględnieniu wyspowego charakteru niektórych fragmentów systemu przesyłowego jak również uwzględniając rozptyłów gazu w systemie na terenie kraju, jest w ocenie OSP wysoce utrudnione. W celu zapewnienia OSP niezbędnych narzędzi do bilansowania systemu przesyłowego w chwili obecnej produkty lokalizowane mogą być dostępne jedynie za pośrednictwem platformy rynku bilansującego (RUB) prowadzonej przez operatora.

W związku z powyższym, nie zostało spełnione kryterium relewantności produktów warunkujące możliwość wycofania platformy rynku bilansującego dla obszaru bilansowania KSP_E.

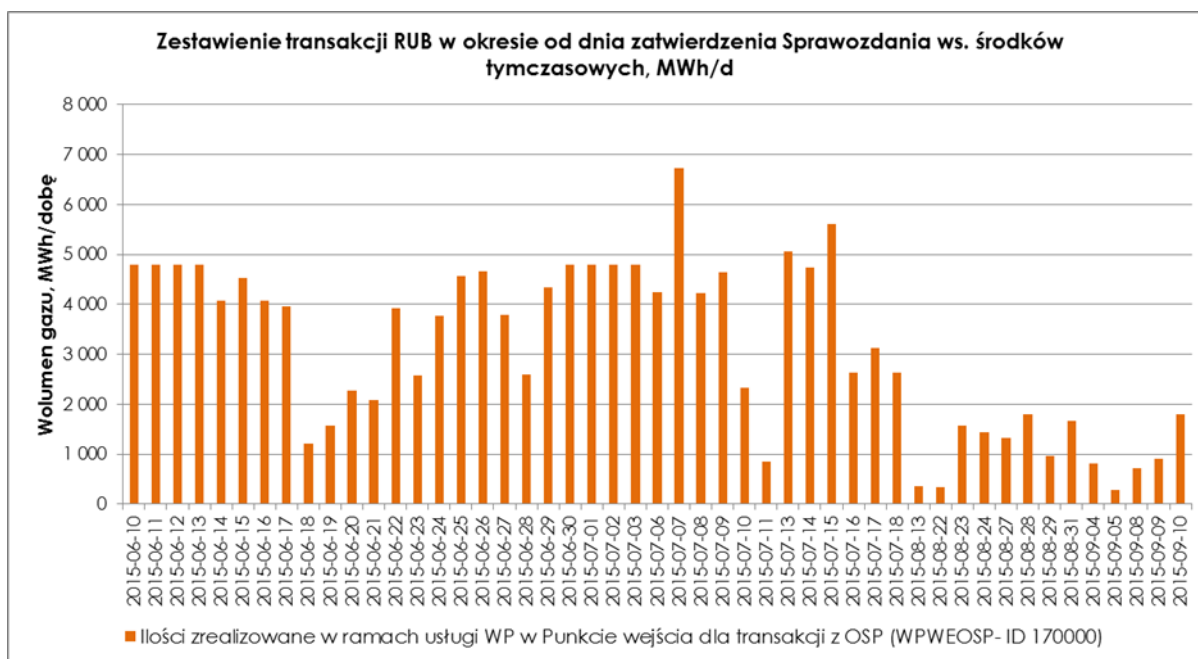
Spośród 3 kryteriów, których jednoczesne spełnienie zgodnie z zatwierdzonym przez Prezesa URE Sprawozdaniem, warunkuje wycofanie środków tymczasowych, spełnione zostało tylko jedno kryterium. W związku z powyższym w ocenie GAZ-SYSTEM brak jest podstaw do podjęcia decyzji o wycofaniu środków tymczasowych.

2.1.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych

2.1.2.1. Platforma rynku bilansującego

W okresie od zatwierdzenia pierwszego Sprawozdania (10 czerwca 2015 r.) w ramach Rynku Usług Bilansujących realizowano usługi systemowe WP (pobór paliwa gazowego w Wirtualnym Punkcie Wejścia WPWE_{OSP}). Usługa systemowa WP polega na poborze przez Uczestnika Rynku Usług Bilansujących URB paliwa gazowego w Wirtualnym Punkcie Wejścia (WPWE_{OSP}). Zrealizowane usługi systemowe WP przedstawia rysunek 27.

Rysunek 27. Zestawienie transakcji RUB w ramach obszaru bilansowania KSP_E.

Wykorzystanie Rynku Usług Bilansujących w zakresie usług systemowych WP w okresie czerwiec – wrzesień 2015 r. wynikało przede wszystkim z braku możliwości dokonywania przez OSP transakcji sprzedaży nadwyżek paliwa gazowego na TGE przed 1 października 2015 r. W okresie od 1 października 2015 r. do 28 lutego 2017 r., nie dokonano transakcji na platformie rynku bilansującego (uwzględniając, że od 1 października 2016 zakres stosowania Rynku Usług Bilansujących dla KSP_E został ograniczony wyłącznie do punktów wejścia spoza UE).

2.1.2.2. Tolerancja

Poziom tolerancji jest to maksymalna ilość gazu, która może zostać zakupiona lub sprzedana przez każdego użytkownika sieci przy rozliczaniu niezbilansowania po średnioważonej cenie (CSRB). Ilość niezbilansowania dobowego każdego użytkownika sieci przekraczająca poziom tolerancji, jest sprzedawana po krańcowej cenie sprzedaży KCS lub kupowana po krańcowej cenie kupna KCK.

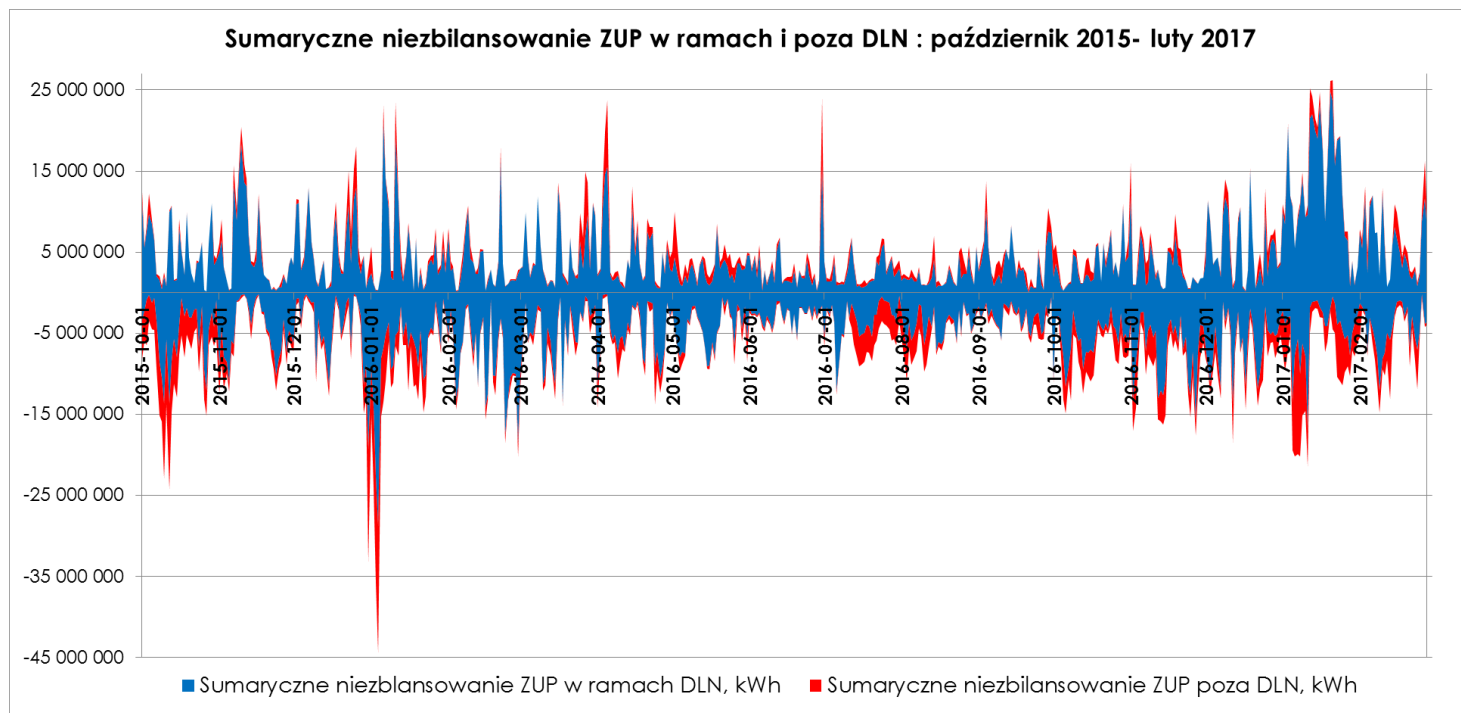
Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. Sprawozdaniem, tolerancja dla obszaru bilansowania gazu wysokometanowego dla roku gazowego 2015/2016 wynosi **5%**. Zgodnie z IRIESP, tolerancja jest liczona wg następującego wzoru:

$$DLN = 0,05 * MAX \left[\frac{(R_{PWE} + R_{PWY})}{2}; R_{PWY} \right];$$

gdzie R oznacza ilości paliwa gazowego odpowiednio przekazanego/odebranego w Punktach Wejścia/Wyjścia (z wyłączeniem wirtualnych punktów wejścia/wyjścia - Giełdy Gazu, OTC, PZPT, RUB).

Analizę niezbilansowania ZUP w ramach tolerancji i poza tolerancją przedstawia rysunek 28.

Rysunek 28. Sumaryczne niezbilansowanie ujemne i dodatnie ZUP w ramach tolerancji i poza tolerancją: październik 2015 r. – luty 2017 r.

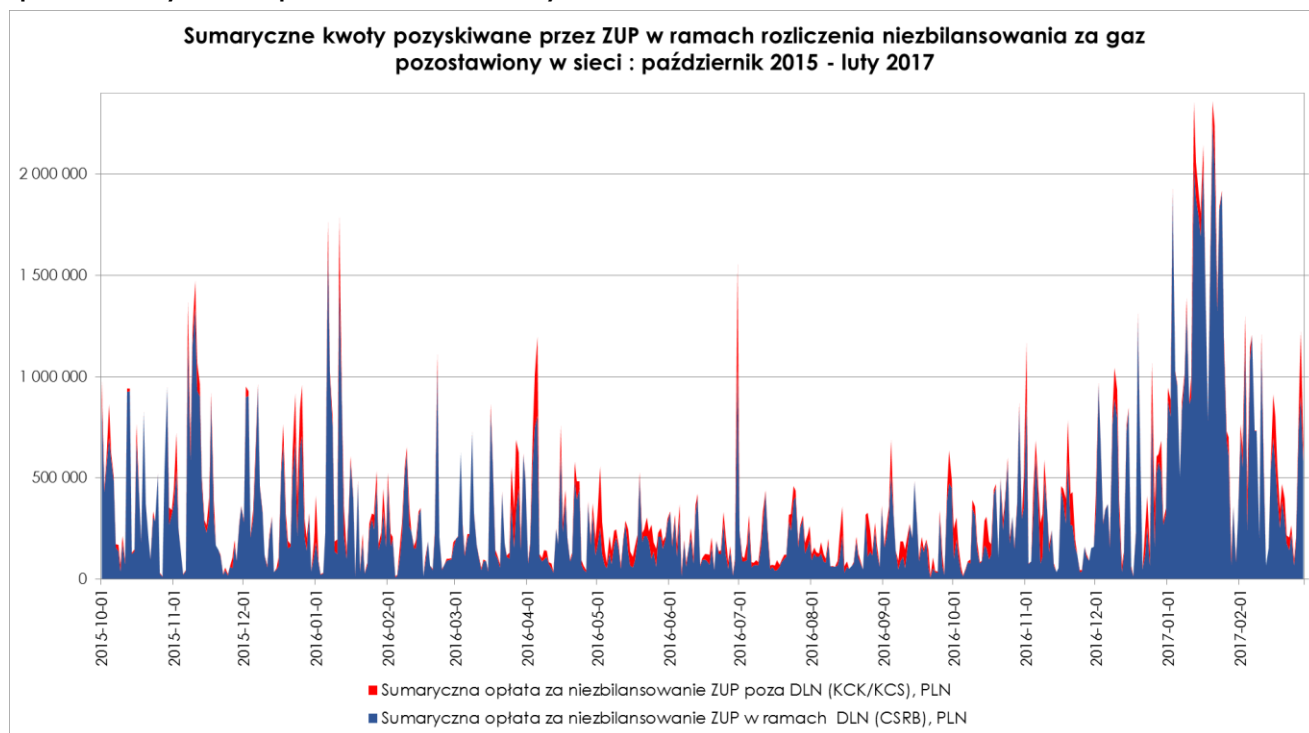
Można zauważyć, że znaczne ilości niezbilansowania mieszczą się w ramach przyjętej 5% tolerancji (DLN). W styczniu 2017 obserwujemy wzrost sumarycznego niezbilansowania dodatniego, niemniej jednak bardzo nieznaczne ilości niezbilansowania dodatniego nie

mieszczą się w ramach tolerancji.

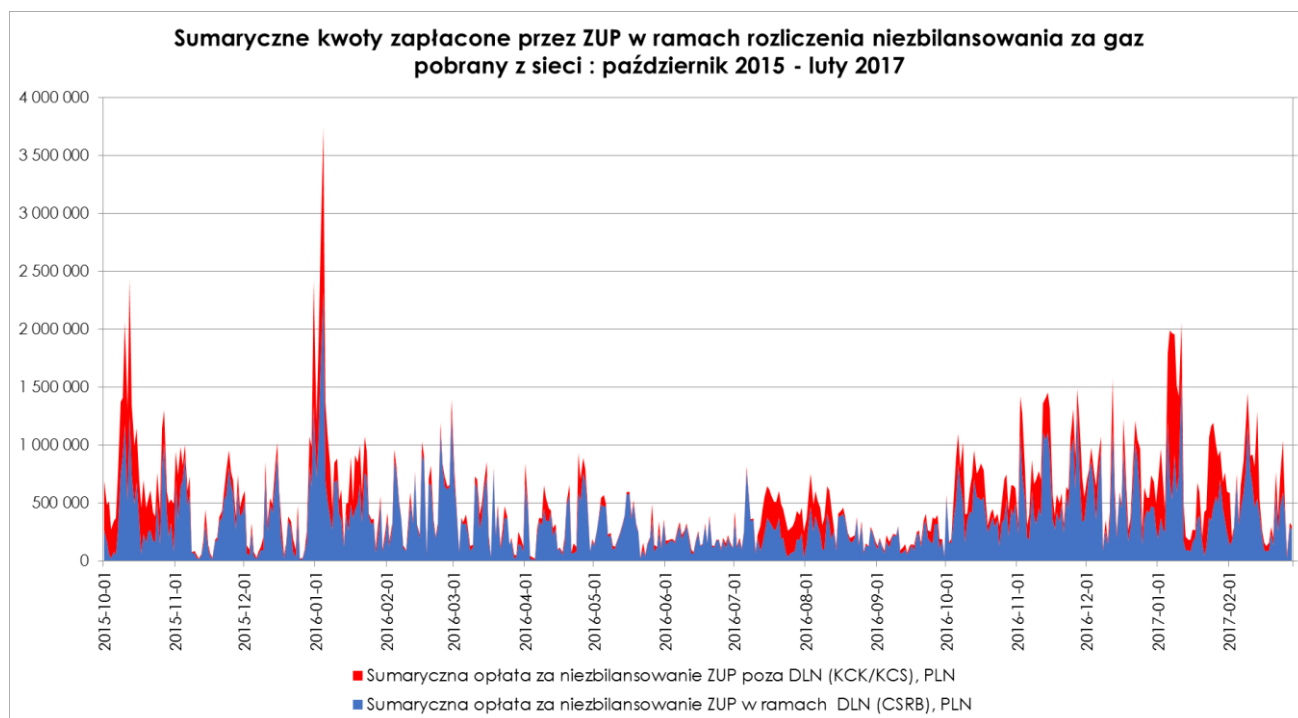
Na kolejnych wykresach, dla okresu: październik 2015 r. – luty 2017 r. przedstawione zostały sumaryczne kwoty uzyskiwane przez ZUP w ramach rozliczenia niezbilansowania za gaz pozostawiony w systemie przesyłowym oraz sumaryczne opłaty ponoszone przez ZUP w ramach rozliczenia niezbilansowania za gaz pobrany z systemu przesyłowego - przy uwzględnieniu 5% tolerancji (czyli rozliczenie z zastosowaniem CSRB dla niezbilansowania w ramach tolerancji oraz rozliczenie pozostałych ilości niezbilansowania z zastosowaniem cen krańcowych).

Zastosowanie tolerancji jako środka tymczasowego zmniejsza narażenie użytkowników sieci na koszty finansowe z tytułu stosowania krańcowej ceny sprzedaży lub krańcowej ceny kupna w odniesieniu do części lub całości ilości niezbilansowania dobowego dla danej doby gazowej.

Rysunek 29. Sumaryczne kwoty uzyskiwane przez ZUP w ramach rozliczenia niezbilansowania za gaz pozostawiony w sieci: październik 2015 r. – luty 2017 r.

Rysunek 30. Sumaryczne kwoty zapłacone przez ZUP w ramach rozliczenia niezbilansowania za gaz pobrany z sieci: październik 2015 r. – luty 2017 r.

Przedstawione wykresy wskazują na początkowe coraz mniejsze sumaryczne niezbilansowanie ZUP, w okresie od wejścia w życie Rozporządzenia i wdrożenia środków tymczasowych, a zwłaszcza zmniejszenie udziału niezbilansowania poza DLN (tolerancją). Jednakże w okresie zimowym 2016/2017 obserwujemy ponowny wzrost łącznego niezbilansowania ZUP. Biorąc pod uwagę wzrost liczby transakcji i obrotów na RDNg i RDBg (rysunek 16 i 17) można zauważyć, że uczestnicy rynku skutecznie wykorzystują mechanizmy rynkowe w celu redukcji niezbilansowania. Wzrost niezbilansowania w okresie zimowym 2016/2017 jest w ocenie OSP prawdopodobnie zamierzony i wynika w dużej mierze z polityki ZUP, dla których rozliczanie się z OSP w ramach niezbilansowania może być bardziej korzystne finansowo (mimo przekraczania DLN) niż samodzielne bilansowanie się z wykorzystaniem istniejących platform obrotu lub usług magazynowych.

2.1.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania

Uwzględniając przeprowadzoną analizę stanu rozwoju i płynności hurtowego rynku gazu dla transakcji krótkoterminowych, analizę skuteczności środków tymczasowych oraz uwagi uczestników rynku gazu zgłoszone w trakcie konsultacji sprawozdania, GAZ-SYSTEM proponuje dla obszaru bilansowania KSP_E poniższe środki tymczasowe, tj.:

- platforma rynku bilansującego (Rynek Usług Bilansujących) - w zakresie produktów lokalizowanych w punktach międzysystemowych na połączeniu z operatorami systemów przesyłowych znajdujących się na terenie krajów niebędących członkami Unii Europejskiej,

- tolerancja - na poziomie 5%, wyznaczana wg następującego wzoru:

$$DLN = 0,05 * MAX \left[\frac{(R_{PWE} + R_{PWY})}{2}; R_{PWY} \right];$$

gdzie R oznacza ilości paliwa gazowego odpowiednio przekazanego/odebranego w Punktach Wejścia/Wyjścia (z wyłączeniem wirtualnych punktów wejścia/wyjścia - Giełdy Gazu, OTC, PZPT, RUB).

Do oceny możliwości wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_E będą stosowane następujące kryteria:

- Poziom płynności rynku krótkoterminowego - osiągnięcie stabilnego poziomu płynności rynku produktów krótkoterminowych na poziomie zbliżonym do rynków ościennych,
- Dostępność produktów krótkoterminowych na platformie obrotu - możliwość prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDNg i RDBg) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu, co umożliwi płynne bilansowanie przez całą dobę gazową,
- Dostępność produktów lokalizowanych oferowanych na platformie obrotu, czyli produktów wskazujących dodatkowo lokalizację fizyczną punktu wejścia do lub punktu wyjścia z systemu przesyłowego (dla potrzeb GAZ-SYSTEM związanych z bilansowaniem).

Wycofanie środków tymczasowych jest uzależnione od jednoczesnego spełnienia wszystkich trzech ww. kryteriów rozwoju rynku.

2.1.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych

W ocenie GAZ-SYSTEM, utrzymanie RUB zwiększy bezpieczeństwo bilansowania systemu przesyłowego, nie mając jednocześnie negatywnego wpływu na płynność rynku hurtowego. Stosowanie platformy rynku bilansującego, jako środka tymczasowego pozwoli na bardziej efektywne funkcjonowanie systemu gazowego dzięki możliwości korzystania na zasadach rynkowych z produktów lokalizowanych niezbędnych w procesie bilansowania fizycznego w sytuacjach nagłego niedoboru/nadmiaru paliwa gazowego w wybranych fragmentach sieci przesyłowej.

Zachowanie mechanizmu tolerancji dla dobowych ilości niezbilansowania ułatwi funkcjonowanie już obecnym i nowym podmiotom na rynku gazu ziemnego. Pozwoli w sposób płynny przejść od zasad stosowanych w systemie przesyłowym w okresie poprzedzającym obowiązywanie BAL NC do docelowych zasad, które przewiduje to Rozporządzenie. Dzięki zastosowaniu tolerancji podmioty, które dopiero od niedawna prowadzą transakcje na rynku gazu (dotyczy to większości podmiotów funkcjonujących obecnie na hurtowym rynku gazu w Polsce) według dotychczasowych zasad, będą mogły bez ujemnych skutków dalej funkcjonować na rynku. Wprowadzony okres przejściowy zapewni tym podmiotom niezbędny czas do przystosowania się do nowych mechanizmów bilansowania oraz wypracowania odpowiednich procedur i mechanizmów postępowania. Tolerancja niezbilansowania pozwoli uczestnikom rynku gazu na dostosowanie swojego modelu funkcjonowania do docelowego systemu bilansowania modelu wynikającego z BAL NC. Przyjęty środek tymczasowy w postaci tolerancji niezbilansowania skutkuje niepobieraniem opłat z tytułu bilansowania w ramach przyznanej tolerancji, a jedynie rozliczaniem się z OSP za sprzedane/kupione paliwo gazowe po średniej cenie rynkowej, co może być dodatkową zachętą dla nowych podmiotów wchodzących na rynek, takich jak odbiorcy końcowi pobierający do tej pory paliwo gazowe „loco brama”, a chcący prowadzić zakup paliwa

gazowego na giełdzie. Zachowanie środka tymczasowego w postaci tolerancji w okresie przejściowym może mieć bezpośredni wpływ na rozwój hurtowego rynku gazu, gdyż zaproponowany sposób określania tolerancji zachęca do efektywniejszego wykorzystania rynków krótkoterminowych na giełdzie gazu w działaniach związanych z bilansowaniem realizowanych umów przesyłowych.

Podsumowując, proponowane środki tymczasowe będą miały znaczący i pozytywny wpływ na zwiększenie płynności rynku hurtowego gazu.

2.1.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji

W ocenie GAZ-SYSTEM, w celu stworzenia warunków pozwalających na wycofanie środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_E, konieczne jest podjęcie następujących działań:

1. Zwiększenie czasowej dostępności prowadzenia handlu krótkoterminowego gazem na TGE;
2. Wprowadzenie produktów lokalizowanych na platformach obrotu.

ZWIĘKSZENIE CZASOWEJ DOSTĘPNOŚCI PROWADZENIA HANDLU KRÓTKOTERMINOWEGO

Obecnie na krótkoterminowych rynkach gazu prowadzonych przez TGE obrót jest możliwy jedynie od godziny 8.00 do godziny 15.30 (7,5 godziny w ciągu doby). Tak krótki okres dostępności rynku nie zapewnia Operatorowi Systemu Przesyłowego ani ZUP możliwości prowadzenia efektywnych działań bilansujących w dowolnym momencie w trakcie trwania doby gazowej. W związku z powyższym, zwiększenie czasowej dostępności handlu krótkoterminowego gazem na TGE, pozwoliłoby na zwiększenie bezpieczeństwa bilansowania fizycznego prowadzonego przez operatora systemu przesyłowego oraz zapewnienie ZUP większej dostępności narzędzi służących bilansowaniu handlowemu. OSP dokonuje intensywnych prac związanych ze zwiększeniem wydajności i niezawodności współpracy z TGE, w tym m.in. w zakresie wymiany danych, które pozwolą na bezawaryjną współpracę w miarę rozwoju rynku gazu. Podejmowane przez GAZ-SYSTEM działania w powyższym zakresie mogą mieć istotny wpływ na dalszy rozwój rynku krótkoterminowego. Dodatkowym czynnikiem związanym z potencjalnym rozwojem tego rynku wydaje się zwiększenie zakresu publikowanych informacji zgodnie z wymaganiami BAL NC. Wraz z utrzymanym na dotychczasowym poziomie zakresem tolerancji niezbilansowania będzie to zarówno umożliwiało jak i motywowało uczestników rynku do coraz intensywniejszego wykorzystywania potencjału rynku krótkoterminowego jako narzędzia pozwalającego na minimalizację niezbilansowania poszczególnych ZUP. GAZ-SYSTEM od 1 października 2016 r. jest uprawniony do dokonywania w ramach rynku krótkoterminowego również transakcji sprzedaży paliwa gazowego, co już wpłynęło i niewątpliwie może wpłynąć na dalszy rozwój tego rynku.

Do czasu wdrożenia przez TGE zasad, które umożliwią prowadzenie handlu gazem przez co najmniej 22 godziny w ciągu doby przez siedem dni w tygodniu na rynkach krótkoterminowych, GAZ-SYSTEM planuje utrzymanie tolerancji, jako środka tymczasowego, jednak nie dalej niż do 16 kwietnia 2019 r.

WPROWADZENIE PRODUKTÓW LOKALIZOWANYCH

Obecnie na krótkoterminowych rynkach gazu prowadzonych przez TGE możliwy jest obrót jedynie produktami przenoszącymi prawa własności gazu pomiędzy uczestnikami rynku.

Produkty przenoszące prawa własności gazu nie pozwalają na bilansowanie fizyczne obszarów systemu przesyłowego obejmujących strefy zasilane z punktów takich jak np. Tietierowka. Należy wskazać, iż produkty lokalizowane są niezbędne dla OSP, gdyż zapewniają możliwość zbilansowania systemu przesyłowego poprzez zapewnienie dostaw (lub poboru) gazu w określonych fizycznych punktach w systemie przesyłowym. Dotyczy to zwłaszcza obszarów wyspowych oraz punktów na granicy wschodniej takich jak punkt Wysokoje czy Drozdowice, gdzie OSP nie ma alternatywnych narzędzi służących do bilansowania dostaw i poborów gazu. W związku z powyższym wprowadzenie produktów lokalizowanych na rynku krótkoterminowym gazu na TGE, pozwoliłoby na zwiększenie bezpieczeństwa systemu przesyłowego. Jako rozwiązanie alternatywne dla produktów lokalizowanych w punktach wejścia na połączeniu z systemami przesyłowymi w krajach członkowskich UE może być możliwość obrotu gazem na sąsiadujących obszarach bilansowania za zgodą organu regulacyjnego (produkty terminowe).

Do czasu wprowadzenia przez TGE produktów lokalizowanych wraz zapewnieniem odpowiedniej dostępności ofert GAZ-SYSTEM planuje utrzymanie RUB w zakresie produktów lokalizowanych w punktach wejścia na granicy z państwami spoza UE, jako środka tymczasowego, jednak nie dalej niż do 16 kwietnia 2019r.

HARMONOGRAM PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ W CELU WYCOFANIA ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH.

W cyklu rocznym GAZ-SYSTEM będzie dokonywał oceny skutków funkcjonowania poszczególnych środków tymczasowych, a także uwarunkowań ich stosowania. Wyniki oceny będą przedstawiane Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki w trybie określonym w Art. 46 ust 3 Rozporządzenia. Szacunkowy harmonogram podejmowania działań przez GAZ-SYSTEM w celu wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_E przedstawia poniższa tabela:

Termin	Podejmowane czynności
do V 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie uzgodnień z TGE zmierzających do zwiększenia czasowej dostępności giełdy w celu umożliwienia prowadzenia handlu krótkoterminowego gazem na giełdzie gazu w szerszym spektrum czasowym; - Prowadzenie uzgodnień z TGE zmierzających do udostępnienia na platformie obrotu produktów lokalizowanych tj. produktów przenoszących prawo własności do gazu w konkretnej lokalizacji (punkt wejścia lub punkt wyjścia); - Konsultacje zmian IRiESP w zakresie zmiany poziomu tolerancji niezbilansowania; - Przedłożenie do Prezesa URE aktualizacji Sprawozdania i aktualizacji IRiESP.
do IV 2019	<ul style="list-style-type: none"> - Zawarcie niezbędnych umów o usługi bilansujące zgodnie z art 8 Rozporządzenia

2.2. Obszar bilansowania SGT

2.2.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych

Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. „Sprawozdaniem dotyczącym planowanych do wprowadzenia przez GAZ-SYSTEM środków tymczasowych w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych” w obszarze bilansowania SGT funkcjonują następujące środki tymczasowe:

- platforma rynku bilansującego,
- tymczasowa opłata za niezbilansowanie.

Do oceny możliwości wycofania środka tymczasowego zgodnie z zatwierdzonym Sprawozdaniem zastosowane będą następujące kryteria:

- Poziom płynności rynku krótkoterminowego w SGT,
- Dostępność produktów krótkoterminowych w SGT.

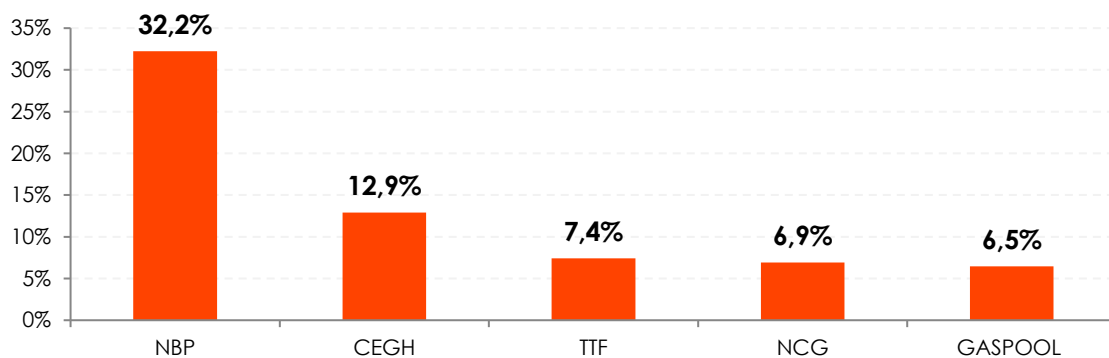
Wycofanie środków tymczasowych będzie możliwe przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich dwóch ww. kryteriów rozwoju rynku.

POZIOM PŁYNNOŚCI RYNKU

Poziom płynności hurtowych rynków gazu jest opisywany przy wykorzystaniu wskaźnika płynności krótkoterminowej do oceny płynności rynków krótkoterminowych.

Średnioroczna wartość wskaźnika płynności krótkoterminowej dla rynków funkcjonujących w wybranych innych obszarach bilansowych (w tym rynkach ościennych GASPOOL i NCG) zostały przedstawione na Rysunku 31.

Rysunek 31. Wskaźnik płynności krótkoterminowej dla wybranych rynków gazu w Europie, liczony dla sierpnia 2013 r.

Źródło: Dane z poszczególnych hubów giełdowych oraz Centre for Research on Energy and Environmental Economics and Policy, *Balancing Systems and Flexibility Tools in European Gas Markets*, Milan, February 2014 r.

W związku z powyższym, za kryteria warunkujące możliwość wycofania środków tymczasowych z obszaru bilansowania SGT, GAZ-SYSTEM proponuje przyjąć osiągnięcie rocznej wartości wskaźnika płynności krótkoterminowej na poziomie porównywalnym z rynkami ościennymi.

Obecnie brak jest możliwości wyznaczenia wskaźnika płynności krótkoterminowej dla SGT – w okresie od marca do lutego 2017 r. nie zawarto żadnej transakcji na rynku krótkoterminowym w SGT.

DOSTĘPNOŚĆ PRODUKTÓW

Najbardziej płynne krótkoterminowe rynki gazowe w UE pozwalają na prowadzenie handlu produktami krótkoterminowymi przez prawie 22 godziny 7 dni w tygodniu (ok. 2 godziny trwa zwykle przerwa techniczna). Brak znaczących przestojów w handlu gazem umożliwia ZUP oraz operatorom płynne bilansowanie przez całą dobę gazową.

W związku z powyższym, za kryterium warunkujące możliwość wycofania środków tymczasowych z obszaru bilansowania Systemu Gazociągów Tranzytowych, GAZ-SYSTEM proponuje przyjąć zwiększenie możliwości prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDN i RDB) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu.

Od marca 2016 r. na krótkoterminowym rynku hurtowym gazu w obszarze bilansowania SGT handel może być prowadzony w ramach RDNg każdego dnia jedynie od godz. 9:00 do godz. 15:30.

W związku z powyższym, nie zostało spełnione kryterium dostępności produktów warunkujące możliwość wycofania środków tymczasowych dla obszaru bilansowania SGT.

Ze względu na brak aktywności ZUP na krótkoterminowym rynku SGT, kryteria wycofania środków tymczasowych nie zostały spełnione.

2.2.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych

2.2.2.1. Platforma rynku bilansującego

1 marca 2016 r. wraz z zatwierdzeniem aktualizacji Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej dla Polskiego odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał – Europa, uruchomiona została platforma rynku bilansującego (Rynek Usług Bilansujących) w SGT (dzięki utworzeniu punktu wirtualnego).

Umowę o udział w Rynku Usług Bilansujących w ramach SGT zawarły 2 podmioty. Ze względu na brak niezbilansowania ZUP, nie wystąpiło zapotrzebowanie na usługi systemowe w ramach RUB. W związku z tym nie została złożona ani przyjęta żadna oferta w ramach RUB dla SGT.

2.2.2.2. Tymczasowa opłata za niezbilansowanie

W okresie od 1 października 2015 r. do 28 lutego 2017 r. w SGT nie wystąpiło niezbilansowanie w ramach realizacji umów przesyłowych. Wszyscy użytkownicy sieci składali w SGT zbilansowane nominacje (ilości nominowane w punktach wejścia równe ilościom nominowanym w punktach wyjścia) i w związku z tym nie powodowali niezbilansowania.

Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. Sprawozdaniem oraz IRiESP SGT, tymczasowa opłata w ramach obszaru bilansowania SGT przewiduje mechanizm cen rozchylonych wyznaczanych w oparciu o indeksy giełdowe dla rynków dnia następnego na TGE (RDN_{TGE}) i EEX (RDN_{EEX}) oraz koszty przesyłu gazu (w ramach usługi jednodniowej na zasadach ciągłych) przez punkt Mallnow do SGT (KP_M) i PWP z SGT (KP_{PWP}) w sposób umożliwiający uniknięcie spekulacji na różnicy cen pomiędzy EEX i TGE, a platformą obrotu funkcjonującą w SGT. Ceny krańcowe są wyznaczane na podstawie następujących formuł:

- Krańcowa cena sprzedaży (KCS_{SGT}):

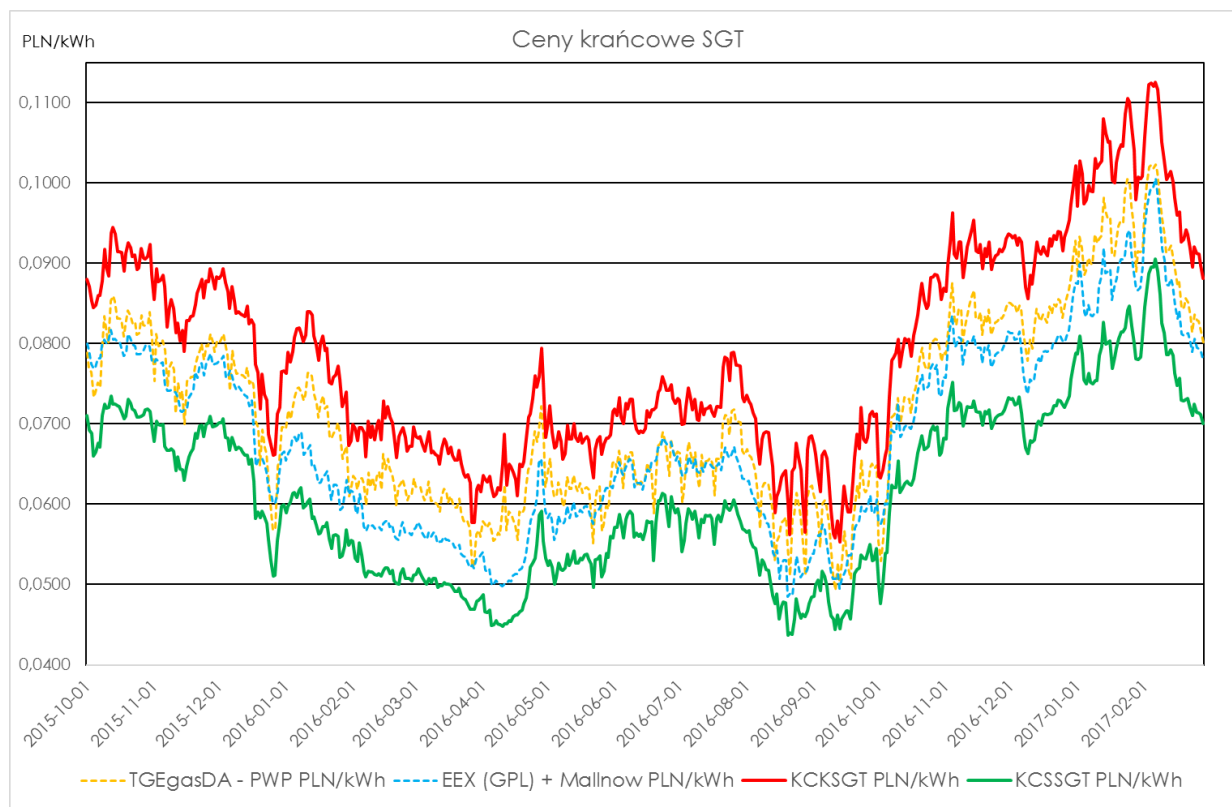
$$KCS_{SGT} = \min[(RDN_{TGE} - KP_{PWP}), (RDN_{EEX} + KP_M)] \cdot 0,9$$

- Krańcowa cena kupna (KCK_{SGT}):

$$KCK_{SGT} = \max[(RDN_{TGE} - KP_{PWP}), (RDN_{EEX} + KP_M)] \cdot 1,1$$

Przebieg cen krańcowych dla obszaru SGT od 1 października 2015 r. przedstawia rysunek 32.

Rysunek 32. Ceny krańcowe dla obszaru bilansowania SGT w okresie październik 2015 – luty 2017.

Zatwierdzona przez Prezesa URE tymczasowa opłata za niezbilansowanie została wyznaczona na poziomie motywującym ZUP do bilansowania swoich umów przesyłowych. Jest skutecznym środkiem tymczasowym, adekwatnym do obecnego stanu rozwoju rynku.

2.2.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania

Uwzględniając przeprowadzoną analizę stanu rozwoju i płynności hurtowego rynku gazu dla transakcji krótkoterminowych oraz analizę skuteczności środków tymczasowych w ramach obszaru bilansowania SGT, GAZ-SYSTEM proponuje utrzymanie obecnie obowiązujących środków tymczasowych, tj.:

- platformy rynku bilansującego (Rynek Usług Bilansujących),
- tymczasowej opłaty za niezbilansowanie, przewidującej mechanizm cen rozchylonych wyznaczanych w oparciu o indeksy giełdowe dla rynków dnia następnego na TGE (RDN_{TGE}) i EEX (RDN_{EEX}) oraz koszty przesyłu gazu (w ramach usługi jednodniowej na zasadach ciągłych) przez punkt Mallnow do SGT (KP_M) i PWP z SGT (KP_{PWP}) w sposób umożliwiający

uniknięcie spekulacji na różnicy cen pomiędzy EEX i TGE a platformą obrotu funkcjonującą w SGT.

Ceny krańcowe są wyznaczane na podstawie następujących formuł:

- Krańcowa cena sprzedaży (KCS_{SGT}):

$$KCS_{SGT} = \min[(RDN_{TGE} - KP_{PWP}), (RDN_{EEX} + KP_M)] \cdot 0,9$$

- Krańcowa cena kupna (KCK_{SGT}):

$$KCK_{SGT} = \max[(RDN_{TGE} - KP_{PWP}), (RDN_{EEX} + KP_M)] \cdot 1,1$$

gdzie:

RDN_{TGE} – średnia cena ważona wolumenem ze wszystkich transakcji na RDNg na TGE

RDN_{EEX} - średnia cena ważona wolumenem ze wszystkich transakcji na RDNg na EEX (indeks Daily Reference Price – GPL)

KP_{PWP} – koszty przesyłu paliwa gazowego w ramach usługi jednodniowej na zasadach ciągłych z SGT do KSP przez PWP

KP_M - koszty przesyłu paliwa gazowego w ramach usługi jednodniowej na zasadach ciągłych do SGT przez punkt Mallnow.

Do przeliczenia walut stosowany będzie kurs średni wg tabeli A NBP z doby poprzedzającej dobę gazową, której cena dotyczy.

Do oceny możliwości wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania SGT będą stosowane następujące kryterium:

- Poziom płynności rynku krótkoterminowego SGT- osiągnięcie rocznej wartości wskaźnika płynności krótkoterminowej na poziomie porównywalnym z rynkami ościennymi przedstawionymi na Rysunku 31,
- Dostępność produktów krótkoterminowych w zakresie SGT na platformie obrotu - możliwość prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDNg i RDBg) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu, co umożliwi płynne bilansowanie przez całą dobę gazową.

Wycofanie środków tymczasowych jest uzależnione od jednoczesnego spełnienia ww. kryteriów rozwoju rynku.

2.2.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych

W związku z brakiem funkcjonującego rynku krótkoterminowego w obszarze SGT, w ocenie GAZ-SYSTEM, utrzymanie RUB zwiększy bezpieczeństwo bilansowania systemu przesyłowego. Mimo uruchomienia na TGE produktu w zakresie RDNg, co jest dużym krokiem w kierunku zwiększenia płynności krótkoterminowego rynku gazu w obszarze bilansowania SGT, do chwili obecnej nie zawarto jednak żadnej transakcji na TGE w ramach obszaru SGT. Z tego względu konieczne jest kontynuowanie stosowania środków tymczasowych w postaci RUB jak również tymczasowej opłaty za niezbilansowanie. Zastosowanie tymczasowej opłaty odniesionej do cen giełdowych w sąsiadujących obszarach bilansowania umożliwi zastosowanie mechanizmu obiektywnej wyceny wartości potencjalnego niezbilansowania.

2.2.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji

Z dniem 1 marca 2016 r. uruchomiony został punkt wirtualny oraz platforma obrotu, na której możliwe jest prowadzenie handlu krótkoterminowego. Obecnie w ramach TGE dla obszaru bilansowania SGT istnieje możliwość zawierania transakcji na Rynku Dnia Następnego. Mimo, iż nie zawarto jeszcze w ramach tego rynku żadnej transakcji, powoli rośnie jednak zainteresowanie możliwościami platformy obrotu w ramach obszaru SGT. Wskazują na to chociażby dokonywane na wniosek ZUP przydziały zdolności dla punktów wejścia/wyjścia dla transakcji na TGE i rejestracja pierwszych ZUP na platformie obrotu w zakresie obszaru bilansowania SGT. Stworzone przez GAZ-SYSTEM warunki funkcjonowania i rozwoju krótkoterminowego rynku gazu w obszarze bilansowania SGT powodują, że w przyszłości produkty dedykowane dla SGT na TGE będą mogły cieszyć się równie dużą popularnością jak produkty w ramach TGE dla obszaru bilansowania KSP_E. Rozwój krótkoterminowego rynku gazu w SGT pozwoliłby na wycofanie tymczasowej opłaty za niezbilansowanie. Obrót instrumentami SGT na TGE jest obecnie przewidziany w godzinach 9:00-15:30. Jest to krótki okres, który nie zapewni OSP ani ZUP możliwości prowadzenia efektywnych działań bilansujących.

W związku z powyższym, zwiększenie czasowej dostępności handlu krótkoterminowym gazem na platformie obrotu w zakresie SGT, w tym również uruchomienie Rynku Dnia Bieżącego dla obszaru bilansowania SGT, pozwoliłoby na zwiększenie bezpieczeństwa bilansowania fizycznego prowadzonego przez Operatora Systemu Przesyłowego oraz zapewnienie ZUP większej dostępności narzędzi służących bilansowaniu handlowemu.

Do czasu kiedy możliwe będzie prowadzenie handlu gazem przez całą dobę na rynkach krótkoterminowych w ramach obszaru SGT, GAZ-SYSTEM planuje utrzymanie tymczasowej opłaty za niezbilansowanie oraz RUB, jako środki tymczasowe dla obszaru bilansowania SGT, jednak nie dalej niż do 16 kwietnia 2019 r.

HARMONOGRAM PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ W CELU WYCOFANIA ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH.

W cyklu rocznym GAZ-SYSTEM będzie dokonywał oceny skutków funkcjonowania poszczególnych środków tymczasowych, a także uwarunkowań ich stosowania. Wyniki oceny będą przedstawiane Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki w trybie określonym w Art. 46 ust 3 Rozporządzenia. Szacunkowy harmonogram podejmowania działań przez GAZ-SYSTEM w celu wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania SGT przedstawia poniższa tabela:

Termin	Podjęmowane czynności
do V 2018	<ul style="list-style-type: none">- Prowadzenie uzgodnień z TGE zmierzających do zwiększenia czasowej dostępności giełdy w celu umożliwienia prowadzenia handlu krótkoterminowego gazem na giełdzie gazu w szerszym spektrum czasowym,- Przedłożenie do Prezesa URE aktualizacji Sprawozdania.

2.3. Obszar bilansowania krajowego systemu przesyłowego gazu zaazotowanego KSP_{Lw}

2.3.1. Kryteria warunkujące wycofanie środków tymczasowych

Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. „Sprawozdaniem dotyczącym planowanych do wprowadzenia przez GAZ-SYSTEM środków tymczasowych w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Komisji (UE) Nr 312/2014 z dnia 26 marca 2014 r. ustanawiającego kodeks sieci dotyczący bilansowania gazu w sieciach przesyłowych” w obszarze KSP_{Lw} funkcjonują następujące środki tymczasowe:

- platforma rynku bilansującego,
- tymczasowa opłata za niezbilansowanie.

Do oceny możliwości wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_{Lw} będą stosowane następujące kryteria:

- Poziom płynności rynku krótkoterminowego - osiągnięcie stabilnego poziomu płynności rynku produktów krótkoterminowych na poziomie zbliżonym do rynków ościennych,
- Dostępność produktów krótkoterminowych w zakresie gazu Lw na platformie obrotu - możliwość prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDNg i RDBg) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu, co umożliwi płynne bilansowanie przez całą dobę gazową,
- Dostępność produktów lokalizowanych w zakresie gazu Lw oferowanych na platformie obrotu, czyli produktów wskazujących dodatkowo lokalizację fizyczną punktu wejścia do lub punktu wyjścia z systemu przesyłowego (przynajmniej dla potrzeb GAZ-SYSTEM związanych z bilansowaniem).

Wycofanie środków tymczasowych jest uzależnione od jednoczesnego spełnienia wszystkich trzech ww. kryteriów rozwoju rynku.

2.3.2. Analiza skuteczności środków tymczasowych

2.3.2.1. Platforma rynku bilansującego

1 marca 2016 r. wraz z zatwierdzeniem aktualizacji IRIESP, uruchomiona została platforma rynku bilansującego w obszarze bilansowania gazu zaazotowanego Lw (dzięki utworzeniu punktu wirtualnego).

Nie została jednak zawarta jeszcze żadna Umowa o udział w Rynku Usług Bilansujących w ramach KSP_{Lw}. Z tego względu nie ma możliwości oceny skuteczności środka tymczasowego, jakim jest rynek usług bilansujących w obszarze bilansowania KSP_{Lw}.

2.3.2.2. Tymczasowa opłata za niezbilansowanie

Zgodnie z zatwierdzonym w 2016 r. Sprawozdaniem, tymczasowa opłata w ramach obszaru bilansowania KSP_{Lw} przewiduje mechanizm cen rozchylonych z wykorzystaniem ceny określonej na podstawie transakcji zawieranych na platformie rynku bilansującego. Krańcowa cena sprzedaży jest wyznaczana jako niższa spośród następujących zmiennych:

- Najniższa cena odnotowana w transakcjach na RUB w odniesieniu do danej doby gazowej n,
- Średnioważona cena gazu w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n, pomniejszona o 10%.

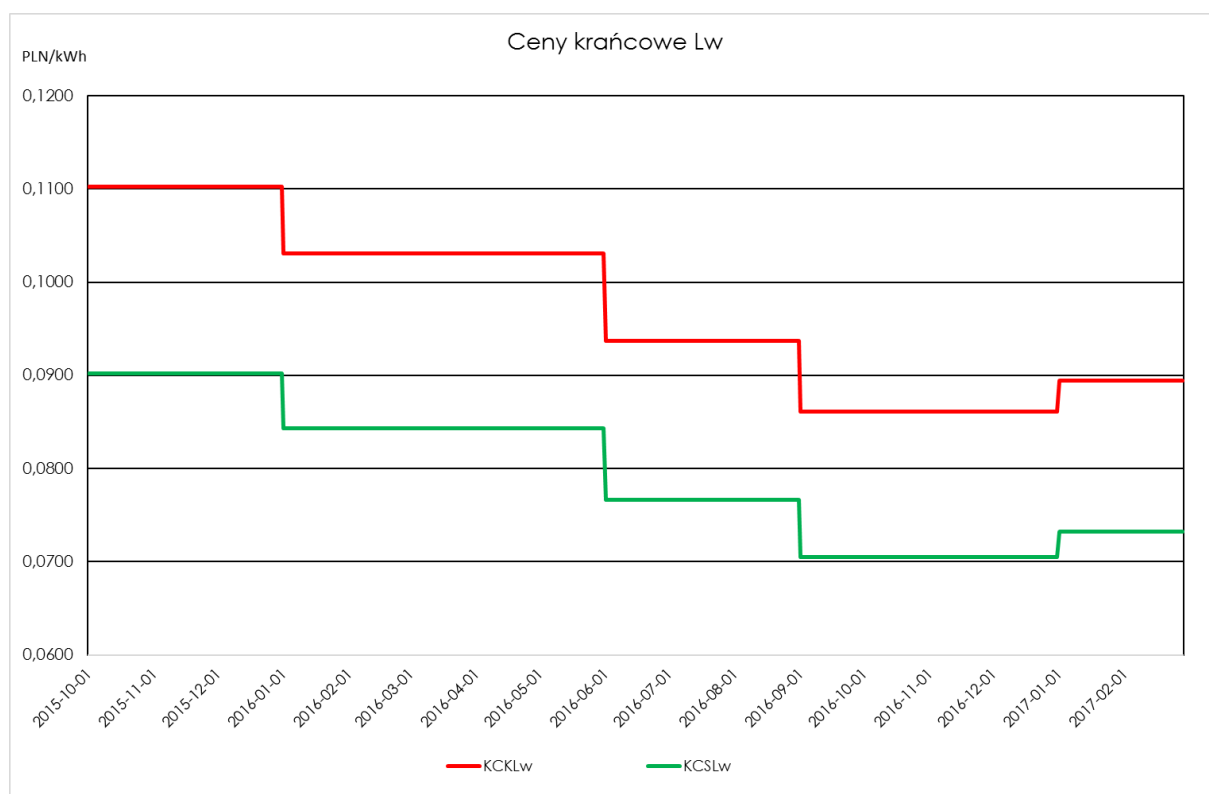
Natomiast, krańcowa cena kupna jest wyznaczana jako wyższa spośród następujących zmiennych:

- Najwyższa cena odnotowana w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n ,
- Średnioważona cena gazu w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n , powiększona o 10%.

W przypadku braku transakcji na RUB w odniesieniu do danej doby gazowej obowiązują ceny ustalone dla poprzedniej doby gazowej. Do czasu zawarcia pierwszej transakcji zawartej na RUB, zgodnie z IRIESP jako średnioważoną cenę gazu stosuje się Cenę Referencyjną Gazu Lw.

Ceny krańcowe dla obszaru KSP_{Lw}, wyznaczone w oparciu o CRG jako średnioważoną cenę gazu (ze względu na brak transakcji na RUB), przedstawia rysunek 33.

Rysunek 33. Ceny krańcowe dla obszaru bilansowania KSP_{Lw} w okresie październik 2015 – luty 2017.

2.3.3. Środki tymczasowe proponowane do dalszego stosowania

Uwzględniając przeprowadzoną analizę stanu rozwoju i płynności hurtowego rynku gazu dla transakcji krótkoterminowych oraz analizę skuteczności środków tymczasowych w ramach obszaru bilansowania KSP_{Lw}, GAZ-SYSTEM proponuje utrzymanie obecnie obowiązujących środków tymczasowych, tj.:

- platforma rynku bilansującego (Rynek Usług Bilansujących),
- tymczasowa opłata za niezbilansowanie, przewidująca mechanizm cen rozchylonych z wykorzystaniem ceny określonej na podstawie transakcji zawieranych na platformie rynku bilansującego.

Krańcowa cena sprzedaży jest wyznaczana jako niższa spośród następujących zmiennych:

- Najniższa cena odnotowana w transakcjach na RUB w odniesieniu do danej doby gazowej n;
- Średnioważona cena gazu w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n, pomniejszona o 10%.

Krańcowa cena kupna jest wyznaczana jako wyższa spośród następujących zmiennych:

- Najwyższa cena odnotowana w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n;
- Średnioważona cena gazu w transakcjach na RUB w odniesieniu do doby gazowej n, powiększona o 10%.

W przypadku braku transakcji na RUB w odniesieniu do danej doby gazowej obowiązują ceny ustalone dla poprzedniej doby gazowej. Do czasu zawarcia pierwszej transakcji zawartej na RUB, zgodnie z IRiESP jako średnioważoną ceną gazu stosuje się Cenę Referencyjną Gazu Lw.

Do oceny możliwości wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_{Lw} będą stosowane następujące kryteria:

- Poziom płynności rynku krótkoterminowego - osiągnięcie stabilnego poziomu płynności rynku produktów krótkoterminowych na poziomie zbliżonym do rynków ościennych;
- Dostępność produktów krótkoterminowych w zakresie gazu Lw na platformie obrotu - możliwość prowadzenia obrotu na rynkach krótkoterminowych (RDNg i RDBg) do 22 godzin, przez 7 dni w tygodniu, co umożliwi płynne bilansowanie przez całą dobę gazową;
- Dostępność produktów lokalizowanych w zakresie gazu Lw oferowanych na platformie obrotu, czyli produktów wskazujących dodatkowo lokalizację fizyczną punktu wejścia do lub punktu wyjścia z systemu przesyłowego (dla potrzeb GAZ-SYSTEM związanych z bilansowaniem).

Wycofanie środków tymczasowych jest uzależnione od jednoczesnego spełnienia wszystkich trzech ww. kryteriów rozwoju rynku.

2.3.4. Ocena wpływu środków tymczasowych na płynność rynku hurtowego transakcji krótkoterminowych

W związku z brakiem funkcjonującego rynku krótkoterminowego w obszarze Lw w ocenie GAZ-SYSTEM, utrzymanie RUB zwiększy bezpieczeństwo bilansowania systemu przesyłowego określając wartość rozliczenia potencjalnego niezbilansowania na zasadach rynkowych. Analogicznie zastosowanie tymczasowej opłaty odniesionej do transakcji na RUB umożliwi zastosowanie mechanizmu obiektywnej wyceny wartości potencjalnego niezbilansowania.

2.3.5. Działania planowane do podjęcia mające na celu wycofanie środków tymczasowych wraz z harmonogramem ich realizacji

Z dniem 1 marca 2016 r. uruchomiony został punkt wirtualny, co umożliwia dokonywanie transakcji związanych z przenoszeniem prawa własności (w ramach transakcji OTC).

Ze względu na specyfikę obszaru bilansowania gazu Lw, biorąc pod uwagę brak zainteresowania aktywnych ZUP transakcjami przenoszącymi prawo własności, w ocenie OSP tworzenie platformy obrotu dla tego obszaru nie spowoduje znacznego wzrostu płynności

rynku krótkoterminowego. W systemie gazu Lw źródła gazu należą obecnie do jednego dostawcy i do czasu pojawienia się źródeł gazu innych dostawców, w ocenie OSP będzie niezwykle ciężko osiągnąć płynność krótkoterminowego rynku gazu. Niemniej jednak OSP będzie w dalszym ciągu podejmował działania zmierzające do stworzenia warunków umożliwiających rozwój krótkoterminowego rynku gazu w tym obszarze bilansowania.

Środki tymczasowe w ramach tego obszaru są koniecznością ze względu na brak możliwości zastosowania rozwiązań docelowych wynikających z BAL NC. W związku z powyższym uwzględniając coroczne przeglądy zasadności środków tymczasowych przewidujemy ich stosowanie w obszarze bilansowania KSP_{Lw} w maksymalnie długim okresie tj. do dnia 16 kwietnia 2019.

HARMONOGRAM PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ W CELU WYCOFANIA ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH.

W cyklu rocznym GAZ-SYSTEM będzie dokonywał oceny skutków funkcjonowania poszczególnych środków tymczasowych, a także uwarunkowań ich stosowania. Wyniki oceny będą przedstawiane Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki w trybie określonym w Art. 46 ust 3 Rozporządzenia. Szacunkowy harmonogram podejmowania działań przez GAZ-SYSTEM w celu wycofania środków tymczasowych w obszarze bilansowania KSP_{Lw} przedstawia poniższa tabela:

Termin	Podjęwane czynności
do V 2018	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie uzgodnień z TGE zmierzających do uruchomienia rynku krótkoterminowego na giełdzie gazu, w ramach którego możliwe będzie nabywanie gazu Lw; – Zawarcie niezbędnych umów o usługi bilansujące wg art. 8 BAL; – Przedłożenie do Prezesa URE aktualizacji Sprawozdania.

3. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wskazuje na systematyczny rozwój krótkoterminowego rynku gazu w ramach obszaru bilansowania gazu wysokometanowego KSP_E od momentu wejścia w życie BAL NC i wdrożenia środków tymczasowych.

Wyniki analizy przedstawione w niniejszym Sprawozdaniu potwierdzają zatem osiągnięcie podstawowego celu wdrożenia środków tymczasowych, jakim jest zwiększenie płynności hurtowego rynku gazu dla transakcji krótkoterminowych. Widać to zwłaszcza, gdy porówna się wzrost wskaźnika płynności krótkoterminowej. Zgodnie z BAL NC, działania bilansujące podejmowane przez operatora systemu przesyłowego w przypadku, gdy stosowane są środki tymczasowe, powinny zwiększać w miarę możliwości płynność hurtowego rynku gazu dla transakcji krótkoterminowych. Przedstawione dane potwierdzają tą prawidłowość.

Jednakże biorąc pod uwagę niespełnienie kryteriów wycofania środków tymczasowych w obszarze KSP_E, GAZ-SYSTEM proponuje utrzymanie środków tymczasowych: platformy rynku bilansującego w zakresie produktów lokalizowanych w punktach międzysystemowych na połączeniu z operatorami systemów przesyłowych znajdujących się na terenie krajów niebędących członkami Unii Europejskiej oraz tolerancji na poziomie 5% (zgodnie z pkt. 2.1.3).

W zakresie obszaru bilansowania gazu zaazotowanego KSP_{LW} oraz obszaru bilansowania SGT, należy wskazać, iż podjęte przez OSP działania, tj. uruchomienie punktów wirtualnych oraz współpraca z giełdą gazu (dla obszaru SGT) stanowią pierwszy krok do powstania krótkoterminowego rynku gazu w tych obszarach. Niemniej jednak do czasu, gdy rynki gazu w obu tych obszarach będzie można uznać za konkurencyjne i płynne niezbędne jest zapewnienie OSP odpowiednich mechanizmów do bilansowania sieci. Dlatego też utrzymanie obecnie obowiązujących środków tymczasowych, tj. platformy rynku bilansującego i tymczasowej opłaty za niezbilansowanie (zgodnie z pkt. 2.2.3 i 2.3.3) jest w ocenie OSP niezbędne. Dodatkowo należy przy tym wskazać, iż utrzymanie tych środków, w ocenie OSP, będzie sprzyjało dalszemu rozwojowi płynnego krótkoterminowego rynku gazu w obu tych obszarach bilansowania, gdyż zapewniają bezpieczeństwo i stabilność dostaw gazu.